

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O DEDOVANJU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1 Ocena stanja

V Evropski uniji (EU) nastaja zaradi prostega gibanja oseb vedno več situacij z mednarodnim elementom, ki so posledica selitve ljudi iz ene v drugo državo članico. Tako približno 12,3 milijona državljanov držav članic EU trenutno živi v drugi državi članici¹. V EU vsako leto umre približno 4,5 milijona ljudi, pri tem pa 9 do 10 odstotkov, torej približno 450 tisoč dedovanj, vsebuje mednarodni element.

V primerih dedovanj z mednarodnim elementom prihaja do različnih težav in vprašanj, ki so posledica raznovrstnosti materialnopravnih ureditev posamezni držav in pravil o mednarodni pristojnosti ali pravu, ki se uporablja, predvsem glede organa, pristojnega za odločanje o mednarodnem dedovanju ter razdrobljenosti zapuščine, ki je lahko posledica teh različnih pravil. Osebe, na katere preide premoženje umrle osebe in ki želijo uveljaviti svoje pravice v mednarodnem dedovanju, se pri tem srečujejo z velikimi težavami. Različna pravila dedovanja preprečujejo polno izvajanje pravice do zasebne lastnine, ki je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča Evropskih skupnosti del temeljnih pravic, katerih spoštovanje zagotavlja to sodišče².

Vedno bolj se v praksi kaže tudi potreba dedičev po enostavnem izkazovanju svojega dednopravnega položaja v drugi državi članici (najpogosteje z namenom prejema izplačil z zapustnikovih bančnih računov ali vpisa pravice na nepremičnini v določen register v državi članici³). V tem pogledu je lahko za takega dediča prednost, če prejme uradno potrditev svojega statusa dediča v obliki verodostojne listine uradnega organa, s katero bo v drugi državi članici dokazal svoj status⁴.

1.1.1 Slovenska pravna ureditev

Prehod premoženja umrle osebe na druge osebe – dedovanje v Republiki Sloveniji ureja Zakon o dedovanju⁵ (ZD). Zakon je bil sprejet leta 1976, uporabljati pa se je začel 1. 1. 1977. ZD je bil kasneje noveliran le dvakrat, in sicer leta 1978 in leta 2001. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju⁶ (ZD-B) so bile v letu 2001 določbe ZD usklajene z Ustavo Republike Slovenije⁷ (v nadaljnjem besedilu: Ustava), odpravljene ali redakcijsko popravljene so bile zastarele in z novo ustavno ureditvijo pojmovno neusklajene zakonske določbe. Nekatere določbe ZD so bile novelirane

¹ Impact Assessment, SEC (2009) 411, <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st14/st14722-ad02.en09.pdf>, str. 5.

² Povzeto po obrazložitvenem memorandumu Predloga Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL L št. 201 z dne 27. 7. 2012, str. 107); http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282009%290154/_com_com%282009%290154_sl.pdf.

³ Na primer v Nemčiji sodišče izda listino oziroma potrdilo o dedovanju (nem. Erbschein) v nepravdnem postopku. Če se nemški banki predloži tuje potrdilo o dedovanju, banka ne prepozna pravne narave potrdila in pristojnega organa, ki je potrdilo izdal. Zato bo banka verjetno zahtevala predložitev dodatnega dokaza, da se zagotovi izplačilo dejanskemu dediču.

⁴ Dr. Tjaša Ivanc: Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?, Pravna praksa, 2014, št. 9, str. 22.

⁵ Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odl. US.

⁶ Uradni list RS, št. 67/01.

⁷ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148 in 47/13 – UZ90,97,99.

tudi zaradi odločb Ustavnega sodišča (odl. U-I-3/93⁸ in odl. U-I-330/97-28⁹), ki sta razveljavili nekaj členov zakona.

ZD v prvem delu vsebuje materialnopravne določbe, v drugem delu pa ureja postopek v dednih zadevah. ZD v 1. členu določa, da veljajo za dedovanje v Republiki Sloveniji določbe tega zakona, kolikor ni z drugim zakonom drugače določeno. Tako materialne in procesne določbe v okviru dednega prava vsebujejo poleg ZD še drugi predpisi (na primer Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku¹⁰, Zakon o dedovanju kmetijskih gospodarstev¹¹, Zakon o denacionalizaciji¹², Zakon o pravnem postopku¹³, Zakon o nepravdnem postopku¹⁴).

ZD v določenem obsegu ureja tudi dedovanje z mednarodnim elementom, ko določa postopek, kadar je za zapuščinsko obravnavo pristojen organ tuje države. Sicer pa se v primeru dedovanja s čezmejnimi učinkom uporabljajo določbe mednarodnega zasebnega prava, predvsem kolizijska pravila, ki povedo, katero pravo, domače ali tuje, je treba uporabiti za reševanje primerov, ki so povezani z več pravnimi redi. V Sloveniji ureja področje mednarodnega zasebnega prava Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (ZMZPP).

V Sloveniji ima osrednjo vlogo v zapuščinskem postopku sodišče, saj je zapuščinski postopek urejen kot sodni postopek, ki ga sodišče uvede po uradni dolžnosti v skladu s 164. členom ZD. Stvarne pristojnosti ZD neposredno ne določa, temveč jo določa 99. člen Zakona o sodiščih¹⁵ (ZS), v skladu s katerim so za zapuščinske zadeve pristojna okrajna sodišča.

Zapuščinsko sodišče izda sklep o dedovanju, meritorno odločitev, s katero zaključi zapuščinsko obravnavo. V sklepu sodišče ugotovi, kakšen je obseg zapuščine, in razglasi dediče in volilnojemnike ter druge osebe, ki so pridobile pravico do zapuščine. Sklep torej dokazuje status in pravice upravičencev. Sklep o dedovanju ne vsebuje nobenega izpolnitvenega oziroma dajatvenega izreka. Osebe, katerih pravice so ugotovljene v pravnomočnem sklepu o dedovanju, morajo same poskrbeti za to, da pridejo do teh pravic.

V Sloveniji na področju pravosodja praviloma ne sprejemamo posebnih izvedbenih predpisov za implementacijo evropskih procesnih uredb v nacionalno pravo. Če pa že, kot na primer 42.a do 42.c člen Zakona o izvršbi in zavarovanju¹⁶ (ZIZ), gre praviloma za uveljavljanje izvedbenega predpisa po začetku uporabe akta EU, na katerega se nanaša, in za parcialno, ne pa celovito urejanje implementacije v slovensko pravo¹⁷. Zaradi takega minimalističnega pristopa k implementaciji uredb je v Sloveniji pogosto treba po analogiji uporabljati veljavna pravna pravila, ki urejajo podobna pravna razmerja, da bi zapolnili pravne praznine. Analogna uporaba pravnih pravil včasih privede tudi do rezultatov, ki so v nasprotju z določbami uredb¹⁸. V takih primerih določbe pravnih aktov EU prevladajo nad določbami nacionalnega prava.

1.1.2 Pravo Evropske unije

⁸ Uradni list RS, št. 40/94.

⁹ Uradni list RS, št. 117/00.

¹⁰ Uradni list RS, št. 56/99 in 45/08 – ZArbit.

¹¹ Uradni list RS, št. 70/95, 54/99 – odl. US in 30/13.

¹² Uradni list RS, št. 27/91-I, 56/92 – odl. US, 13/93 – odl. US, 31/93, 24/95 – odl. US, 20/97 – odl. US, 23/97 – odl. US, 65/98, 76/98 – odl. US, 66/00, 66/00 – ORZDen27, 11/01 – odl. US, 54/04 – ZDoh-1 in 18/05 – odl. US.

¹³ Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US in 10/14 – odl. US.

¹⁴ Uradni list SRS, št. 30/86, 20/88 – popr., Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ in 77/08 – ZDZdr.

¹⁵ Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 96/09, 86/10 – ZJNepS, 33/11, 75/12 – ZSPDSL-S-A, 63/13 in 17/15.

¹⁶ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US in 54/15.

¹⁷ Prav nasprotno je na primer v Nemčiji, kjer se ob uveljavitvi vsake nove evropske procesne uredbe sprejeme poseben izvedbeni zakon, ki implementacijo v nacionalno pravo celovito ureja.

¹⁸ Povzeto po Čezmejna izvršba v EU, GV Založba, Ljubljana 2010, str. 312 in 313.

Z namenom harmonizacije pravil mednarodnega zasebnega prava sta Evropski parlament in Svet EU sprejela Uredbo (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: Uredba (EU) št. 650/2012)¹⁹. Ta je v celoti zavezujoča in je začela veljati 17. avgusta 2012. Njene prehodne določbe določajo, da se uporablja za dedovanje po osebah, ki umrejo 17. avgusta 2015 ali po tem datumu. Uredba (EU) št. 650/2012 velja za vse države članice, razen za Irsko, Dansko in Veliko Britanijo. Iz uvodnih določb (82. in 83. točka) k Uredbi št. 650/2012/EU namreč izhaja, da navedene države ne sodelujejo pri sprejetju te uredbe, zanje ni zavezujoča in se zanje ne uporablja. Za zapuščinske postopke se bodo zato v teh treh državah članicah še naprej uporabljala le nacionalna pravila.

Danska ima, skladno s členom 1 in 2 Protokola št. 22 o stališču Danske, Uradni list Evropske unije C 115, 9. 5. 2008, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije²⁰, možnost neuporabe Evropske regulative na področjih pravosodja in notranjih zadev. Po referendumu leta 1992, na katerem so prebivalci Danske zavrnilo sprejem Maastrichtske pogodbe, ima Danska možnost, da ne sodeluje na štirih področjih skupne evropske politike: evropska monetarna unija, skupna varnostna in obrambna politika, pravosodje in notranje zadeve ter državljanstvo EU. S temi spremembami oziroma izključitvami so Danci leta 1993 na drugem referendumu pogodbo potrdili. Zaradi tega se Uredba (EU) št. 650/2012 na Danskem ne uporablja.

Irsko in Združeno kraljestvo skladno s členoma 1 in 2 Protokola št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, Uradni list Evropske unije C 115, 9. 5. 2008, ki je priložen Pogodbi o Evropski uniji in Pogodbi o delovanju Evropske unije, ne sodelujeta pri sprejemanju evropske zakonodaje na področjih svobode, varnosti in pravosodja. Obe državi imata pravico, da se za vsak primer posebej v treh mesecih odločita, če bi pristopili.

V primeru uredbe je bilo več razlogov, zakaj državi nista pristopili. Eden izmed njih so velike razlike med pravnimi sistemi. Irsko in Združeno kraljestvo imata namreč nekaj institutov, ki jih ostali pravni redi v EU ne poznajo in ki pri sprejemanju uredbe niso bili upoštevani. Najbolj moteče so tako imenovane »clawback« določbe v nekaterih državah članicah, ki zahtevajo, da se darila, namenjena za primer smrti, vštejejo v dediščino. Predvsem je to problematično pri darilih v dobrodelne namene in pri skladih. Problem pa se pojavi tudi pri opredelitvi pojma običajnega prebivališča, ki je glavna navezna okoliščina za določitev pristojnosti in prava²¹.

Uredba je sekundarni pravni akt EU in se uporablja neposredno – norme pravnega reda EU postanejo del pravnega reda držav članic brez posredovanja nacionalnega zakonodajnega ali drugega organa. Kljub temu so izjemoma in v zelo omejenem obsegu dovoljene ali celo nujne nadaljnje zakonodajne (izvršilne) aktivnosti, kadar uredba izrecno pooblašča državo članico, da sprejeme izvršilne predpise. Pravni red EU tudi ne dovoljuje delnega izvajanja določb uredb. To pomeni, da države članice ne smejo sprejemati pravnih aktov, ki bi bili v nasprotju z vsebino uredbe oziroma bi njeno vsebino povzemali, čeprav dobesedno. Vendar tudi tu obstaja izjema, države članice namreč lahko pri sprejemanju aktov, ki zagotavljajo učinkovito izvajanje določb uredbe na nacionalni ravni, povzamejo dele besedil uredb, vendar samo toliko, kolikor je to potrebno za zagotavljanje notranje doslednosti in usklajenosti besedila pravnega akta ter razumljivosti vsebine pravnega akta za uporabnike²².

Uredba (EU) št. 650/2012 združuje določbe o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, ter priznavanju in izvrševanju odločb. Sprejemljivost in izvrševanje javnih listin, izdanih v dednih zadevah, v vseh

¹⁹ Uradni list Evropske unije L 201/107 z dne 27. 7. 2012, str. 107.

²⁰ Prečiščeni različici Pogodbe o Evropski uniji in Pogodbe o delovanju Evropske unije UL C 326, 26. 10. 2012, str. 1.

²¹ Miran Grom: Zelena knjiga o dedovanju in oporokah in Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (diplomsko delo), Maribor 2012, str. 15.

²² Povzeto po Nomotehničnih smernicah, druga, spremenjena in dopolnjena izdaja 2008, Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, Ljubljana 2008, str. 167 in 168.

državah članicah se nanašata tako na dokazno moč listin kot tudi na uvedbo avtonomnega pojma verodostojne listine, ki ga Uredba (EU) št. 650/2012 razlaga v obsegu vprašanj glede pristnosti listine, glede zahtev obličnosti za listino, pooblastila organa, ki sestavi listino, in postopka, po katerem se lista sestavi²³.

Uredba (EU) št. 650/2012 v praksi prinaša veliko novost pri določitvi pristnosti v zvezi z dedovanjem nepremičnin. 79. člen ZMZPP in 179. člen ZD določata, da je za obravnavo nepremične zapuščine slovenskega državljana izključno pristojno sodišče Republike Slovenije, če je ta zapuščina v Republiki Sloveniji. Uredba (EU) št. 650/2012, katere namen je doseči, da se o celotni zapuščini zapustnika odloča na enem mestu, v enem zapuščinskem postopku, kot temeljno pravilo o pristnosti v 4. členu določa, da je za odločanje o celotnem dedovanju pristojno sodišče države članice, v kateri je imel zapustnik ob smrti običajno prebivališče. Uredba (EU) št. 650/2012 v 23.č točki uvodnih določb pojasnjuje koncept običajnega prebivališča. V večini primerov bo sodišče, ki bo vodilo zapuščinski postopek, uporabilo svoje pravo.

Uredba (EU) št. 650/2012 prinaša tudi vzajemno priznavanje odločb, izdanih v državah članicah v dednih zadevah, ne glede na to, ali so bile takšne odločbe izdane v pravnem ali nepravdnem postopku. Postopek priznavanja temelji na sistemu iz Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah²⁴ (v nadaljnjem besedilu: Uredba (EU) št. 44/2001), kar se kaže, na primer, v avtomatičnem priznavanju in razglasitvi izvršljivosti na predlog zainteresiranih strank. Uredba (EU) št. 650/2012 torej ohranja postopek eksekvatur.

Izraz »sodišče« v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012 obsega vsak sodni organ in vse druge organe in pravne strokovnjake, pristojne za dedne zadeve, ki izvajajo sodno funkcijo ali delujejo na podlagi pooblastil, ki jih nanje prenese sodni organ, ali pod nadzorom sodnega organa, če ti drugi organi ali pravni strokovnjaki zagotavljajo jamstva glede svoje nepristranskosti in pravice strank do zaslišanja. Pojem sodišča se uporablja v širokem pomenu in zajema tudi druge organe, ki spadajo v pristojnost sodišč, zlasti po pooblastilu, vključuje pa predvsem notarje in sodne uradnike. Pod pojem sodišče spadajo vsi organi, tudi notarji, katerih odločbe, ki jih izdajo, so lahko po pravu države članice, v kateri delujejo, predmet pritožbe ter imajo podobno veljavo in učinek kot odločba sodnega organa glede iste zadeve. Tako široka opredelitev omogoča uporabo izraza »sodišče« za različne sisteme sodelovanja drugih organov in pravnih strokovnjakov v zapuščinskem postopku.²⁵

Ker je za vsakega dediča zelo pomembno, da v najkrajšem času in nemoteno pridobi pravice, ki mu pripadajo na podlagi dedovanja, oziroma da brez nepotrebnih nadaljnjih formalnosti prevzame posest nad stvarmi, ki sestavljajo zapuščino, morajo imeti državljani držav članic možnost, da njihova država članica, če je to potrebno, sprejme nacionalni predpis, ki omogoča izvajanje uredbe v tej državi članici²⁶.

Da bi omogočili hitro urejanje mednarodnega dedovanja, se je z Uredbo (EU) št. 650/2012 uvedlo evropsko potrdilo o dedovanju. Potrdilo velja kot dokaz o statusu dediča v vseh državah članicah in vzpostavlja izpodbojno domnevo, da je vsebina listine resnična. Evropsko potrdilo o dedovanju samo po sebi ni izvršilni naslov. Predpostavlja se, da odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se

²³ Dr. Tjaša Ivanc: Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?, Pravna praksa, 2014, št. 9, str. 22.

²⁴ UL L 12, 16. 1. 2001, str. 1.

²⁵ Dr. Tjaša Ivanc: Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?, Pravna praksa, 2014, št. 9, str. 22.

²⁶ Problematičnost čezmejnega dokazovanja statusa dediča, voliljojemnika ali drugih upravičencev ponazarja tudi tale primer: nemški državljan je materi, bratu in sestri zapustil med drugim premoženjem tudi nepremičnino v Franciji, ki jo dediči želijo prodati. Nemško sodišče izda javno listino »Erbschein«, ki se posreduje francoskemu notarju, pooblaščenemu za prodajo. Notar sestavi notarski zapis o lastništvu dedičev nepremičnine. V tem notarskem zapisu je na podlagi francoskega prava določil deleže dedičev, ki se razlikujejo od dednih deležev, določenih v nemški listini. Gre za primer podvajanja izdanih potrdil. Devaux, A.: The European Regulation on Succession of July 2012 - A Path towards the End of the Succession Conflicts of Law in Europe, or not?, <http://ssrn.com/abstract=2230663> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2230663>, str. 18.

uporablja za dedovanje, ali po kateremkoli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente. S potrdilom je varovana dobra volja tretjega, ki je izplačal plačilo ali predal zapuščino osebi, ki je v potrdilu navedena kot upravičena, da prejme tako plačilo ali premoženje kot dedič ali volilojemnik (69. člen Uredbe (EU) št. 650/2012). Dobrovernost se varuje tudi v primeru, ko se tretja oseba zanaša na to, da so informacije, navedene v potrdilu, točne, in ki kupi ali prejme premoženje od osebe, ki je v potrdilu navedena kot upravičena, da s tem premoženjem razpolaga.

Evropsko potrdilo o dedovanju je standardizirana oblika potrdila, s katero se dokazujejo:

- status in/ali pravice posameznega dediča oziroma volilojemnika, navedenega v evropskem potrdilu o dedovanju, in njegovi deleži na zapuščini;
- dodelitev določenega premoženja, ki je del zapuščine, dediču oziroma dedičem oziroma volilojemniku oziroma volilojemnikom, navedenemu oziroma navedenim v evropskem potrdilu o dedovanju;
- pooblastila osebe, navedene v evropskem potrdilu o dedovanju, za izvrševanje oporoke ali upravljanje zapuščine (63. člen Uredbe (EU) št. 650/2012).

Učinek evropskega potrdila o dedovanju je v vseh državah članicah enak, kar bo zagotavljalo pravno varnost. Evropska potrdila izdajajo organi, ki so pristojni za dedovanje v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012 (64. člen), na predvidenih obrazcih. Uporaba Evropskega potrdila o dedovanju je neobvezna in ne nadomešča nacionalnih potrdil.

Evropsko potrdilo o dedovanju predstavlja veljavno listino za vpis zapuščine v register države članice. Izdaja se na zahtevo upravičene osebe, to je dediča, volilojemnika z neposrednimi pravicami v dedni zadevi in izvršitelja oporoke ali upravitelja zapuščine. Organ izdajatelj izda potrdilo, ko so elementi, ki jih je treba potrditi, ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po kateremkoli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente. Uredba (EU) št. 650/2012 določa tudi vsebino potrdila (68. člen).

Dokazni učinek potrdila se kaže v domnevi, da evropsko potrdilo o dedovanju točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje. Za dediča, volilojemnika, izvršitelja oporoke ali upravitelja zapuščine, ki so navedeni v potrdilu, se predpostavlja, da imajo tak status in/ali pravice ali pooblastila, navedena v potrdilu, in da ni nobenih drugih pogojev in/ali omejitev v zvezi s temi pravicami ali pooblastili, razen tistih, ki so navedeni v potrdilu (69. člen Uredbe (EU) št. 650/2012).

Uredba (EU) št. 650/2012 določa pogoje, na podlagi katerih se lahko zahteva poprava, sprememba ali razveljavitev potrdila (71. člen Uredbe (EU) št. 650/2012)²⁷.

Za njegov lažji pretok v EU je bil sprejet enoten obrazec evropskega potrdila o dedovanju. V državi članici pristojnega organa se status dedičev in pooblastila upravitelja zapuščine ali izvršitelja oporoke dokazuje po nacionalnem postopku²⁸.

1.2 Razlogi za sprejem predloga zakona

Sprejem zakona je potreben zaradi učinkovitega izvajanja Uredbe (EU) št. 650/2012, ki se uporablja za dedovanje po osebah, ki so umrle 17. 8. 2015 ali kasneje.

²⁷ Dr. Tjaša Ivanc: Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?, Pravna praksa, 2014, št. 9, str. 22.

²⁸ Povzeto po obrazložitenem memorandumu Predloga Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL L št. 201 z dne 27. 7. 2012, str. 107); http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282009%290154/_com_com%282009%290154_sl.pdf.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Glavni cilj predloga zakona je omogočiti učinkovito izvajanje Uredbe (EU) št. 650/2012, predvsem določitev pristojnega organa za njeno izvajanje, ki bo omogočila hitrejše in enostavnejše dedovanje z mednarodnim elementom.

2.2 Načela

Predlog zakona temelji na enakih načelih kot veljavni ZD.

2.3 Poglavitne rešitve

Za to, da bo izvajanje Uredbe (EU) št. 650/2012 čim bolj učinkovito, se s predlogom zakona določajo pristojni organi in postopek v zvezi z evropskim potrdilom o dedovanju, pristojnost organov Republike Slovenije za odločanje o zadevah po Uredbi in postopek prilagoditve stvarnih pravic druge države članice Evropske unije pravu Republike Slovenije.

Glede na to, da v skladu z veljavno ureditvijo v Republiki Sloveniji o dedovanju odločajo krajevno pristojna okrajna sodišča, je predlagano, da so za izdajo evropskega potrdila o dedovanju po Uredbi (EU) št. 650/2012 pristojna ta sodišča. Zapuščinsko sodišče, ki bo torej odločalo v zapuščinskem postopku, bo pristojno tudi za izdajo tega potrdila. Takšna ureditev je edina smiselna in Republika Slovenija je v notifikaciji v skladu s 78(1)(c) Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropski komisiji sporočilo, da je v Republiki Sloveniji za izdajo evropskega potrdila o dedovanju pristojno okrajno sodišče, ki je odločalo v zapuščinskem postopku.

V zvezi z evropskim potrdilom o dedovanju je nadalje predlagano:

- da o zahtevi za popravek, spremembo ali razveljavitev evropskega potrdila o dedovanju iz 71. člena Uredbe odloči zapuščinsko sodišče (glej obrazložitev k 227.c členu);
- da lahko zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju v skladu s 67. členom Uredbe, zoper sklep o popravku evropskega potrdila o dedovanju, o spremembi evropskega potrdila o dedovanju in o razveljavitvi evropskega potrdila o dedovanju po 71. členu Uredbe upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo v 30 dneh od vročitve, pri čemer pritožba ne zadrži izvršitve (glej obrazložitev k 227.č členu);
- da zahtevi za začasen odlog učinkov evropskega potrdila o dedovanju iz 73. člena Uredbe odloči zapuščinsko sodišče, da lahko zoper sklep, s katerim sodišče odloči o tej zahtevi, upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo pri zapuščinskem sodišču v 30 dneh od vročitve, pri čemer pritožba ne zadrži izvršitve (glej obrazložitev k 227.d členu).

Glede evropskega potrdila o dedovanju, ki ga bo izdal pristojen organ v drugi državi članici v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012, je predlagano, da ima v primerih, ko je za vpis pravice na nepremičnini ali premičnini v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register pristojno sodišče ali drug organ Republike Slovenije, lastnost sklepa o dedovanju in da se kot listina, ki je podlaga za takšen vpis. Postopek vpisa v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register pa se ne začne po uradni dolžnosti, temveč na zahtevo stranke, katere pravica se v skladu z evropskim potrdilom o dedovanju vpiše v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register. Več o predlagani ureditvi v obrazložitvi k 227.e členu.

Če bo treba po 31. členu Uredbe odločiti o prilagoditvi stvarne pravice, bo v skladu s predlagano ureditvijo (227.f. člen) o tem na zahtevo osebe, ki uveljavlja takšno stvarno pravico, ki je pravo Republike Slovenije ne pozna, odločilo okrajno sodišče, na območju katerega se nahaja predmet zapuščine ali večina predmetov zapuščine, glede katerih se uveljavlja takšna stvarna pravica. Sklep o

prilagoditvi stvarnih pravic bo skupaj z evropskim potrdilom o dedovanju podlaga za vpis stvarnih pravic v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register.

Glede na 19. člen Uredbe je v 227.g členu predlagano, da v primeru, ko po Uredbi (EU) št. 650/2012 o dedovanju odloča pristojni organ druge države članice, o zahtevi za začasne ukrepe in zavarovanje zapuščine v Republiki Sloveniji odloči pristojno okrajno sodišče po določbah ZD ali pristojno okrajno sodišče po določbah ZIZ.

Glede na to, da po uredbi uporaba evropskega potrdila o dedovanju ni obvezna, se bo lahko stranka še vedno poslužila postopka razglasitve izvršljivost (43. člen uredbe in naslednji) in tudi postopka priznanja odločbe (39. do 42. člen uredbe) za uporabo v drugi državi članici. V zvezi s tem je v predlogu zakona predlagano:

- 227.h člen: zahteva za razglasitev izvršljivosti odločbe, javne listine in sodne poravnave, izdane, sestavljene oziroma sklenjene v drugi državi članici in izvršljive v tej državi, se v Republiki Sloveniji vloži pri okrožnem sodišču, ki je krajevno pristojno v skladu s 45. členom Uredbe, o zahtevi pa odloča sodnik posameznik tega sodišča;
- 227.i člen: o ugovoru zoper sklep o razglasitvi izvršljivosti po 50. členu Uredbe odloča sodišče, ki je izdalo sklep o razglasitvi izvršljivosti, v senatu treh sodnikov, predlagana je določitev roka za odgovor, in sicer 30 dni od vročitve ugovora, po vzoru ZMZPP pa tudi, da če je odločitev o ugovoru odvisna od spornih dejstev, odloči sodišče po opravljenem naroku;
- 227.j člen: predlagana je ureditev glede pritožbe zoper sklep o ugovoru, in sicer se vloži v 30 dneh od vročitve sklepa, o njej pa odloči Vrhovno sodišče Republike Slovenije, pri pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona ne bo imel finančnih posledic za proračun in druga javna finančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih sredstev v proračunu Republike Slovenije.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prilagojenost ureditve pravu Evropske unije

Predlog zakona je prilagojen pravu Evropske unije. Z njim se podrobneje ureja izvajanje Uredbe (EU) št. 650/2012.

5.2 Prikaz ureditve v državah članicah Evropske unije

Države članice Evropske unije izdajajo različne izkaze (odločbe oziroma potrdila), ki izkazujejo, da je neka oseba dedič. V nasprotju z ureditvijo v našem pravnem sistemu ima v mnogih tujih pravnih redih sklep o dedovanju le legitimacijski učinek, ki ne prejudicira odločitve o dedni pravici. Potrdilo o dedovanju se šteje kot dokazilo položaja dediča v Bolgariji, Estoniji, Nemčiji, Grčiji, Latviji, Litvi, na Poljskem, Portugalskem in v Romuniji. Potrdilo o dedovanju (*certificat d'héritier*) se izdaja tudi v treh francoskih departmajih in nekaterih provincah Italije (*certificato ereditario*). V državah, katerih pravni red temelji na francoskem Civilnem zakoniku (*Code Napoleon*), se položaj dediča dokazuje z *acte de*

notorité, ki ga praviloma sestavi notar. V nordijskih državah članicah (Danska, Finska in Švedska) šteje kot dokaz položaja dediča popis zapuščine, ki so ga sestavili dediči in ki ga mora na Danskem in Finskem potrditi sodišče ali pristojni organ lokalne skupnosti.

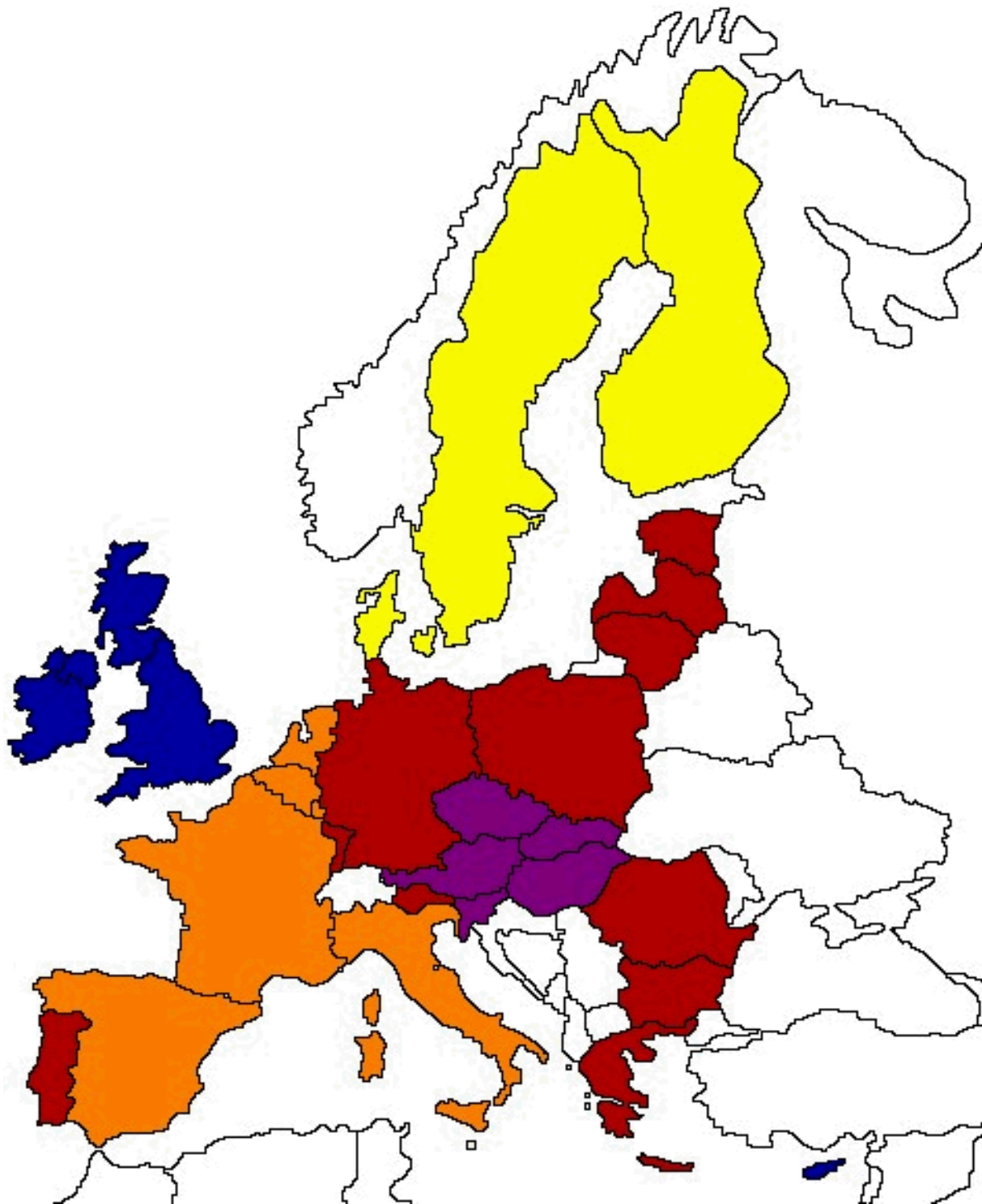
V nekaterih srednjeevropskih državah članicah ugotavlja dediče in pripravlja razdelitev stvari med njimi sodno imenovani sodni komisar (*Gerichtskommissär*). Razdelitev mora biti naknadno potrjena s sodno odločbo (v Avstriji: *Einantwortung*), na podlagi katere pride do prenosa lastnine na dediče in služi kot dokazilo o lastninski pravici. Če bi morali dediči pred končno razdelitvijo dokazati svoj položaj, bi lahko njihov položaj potrdil sodni komisar. Takšno ureditev imajo Avstrija, Češka in Slovaška, podobno tudi Madžarska. Tudi Slovenijo bi lahko uvrstili v to skupino zaradi vloge sodišča.

V državah s *Common Law* sistemom upravlja zapuščino sodno imenovani upravitelj zapuščine. Takšna ureditev imajo Ciper, Irska, Anglija, Severna Irska in Škotska. Sodišče izda sklep o pravnomočnosti oporoke, v primeru, da oporoke ni, pa pooblasti upravitelja zapuščine, da z njo upravlja. Sodni sklep o pravnomočnosti oporoke izkazuje veljavnost oporoke, dokazilo o položaju upravitelja zapuščine pa njegov položaj, kar pri njegovem poslovanju z zapuščino in njenem prenosu na dediče, zadostuje. Druga potrdila o položaju dedičev niso potrebna. Na Malti je dediče mogoče ugotoviti samo z vpogledom v register oporok in ni predvidena nobena izdaja kakršnegakoli potrdila²⁹.

Na zemljevidu³⁰ so prikazane posamezne skupine držav članic z izhodiščno enako ureditvijo dokazil o statusu dediča. Zemljevid prikazuje stanje leta 2008, zato še ne vključuje Republike Hrvaške, ki je v povezavo vstopila leta 2013.

²⁹ Christian Hertel, LL.M.: Kolizija predpisov o dedovanju v EU: evropskemu potrdilo o dedovanju naproti?, Forum o pravosodnem sodelovanju v civilnih zadevah: razprava z nacionalnimi parlamenti, 2. december 2008, razprava IV družinsko in dedno pravo; http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/755/755341/755341sl.pdf.

³⁰ Christian Hertel, LL.M., nav. delo, str. 76.

rdeče = potrdilo o dedovanju

oranžno = acte de notorit   (tradicija po Code Napoleon)

rumeno = spisek (nordijske dr  zave)

vijolično = sodni komisar ali sodna odlo  itev (avstrijska tradicija)

modra = podelitev pravice zastopanja (sodni sklep o pravnomočnosti oporoke/podelitev pooblastila upravitelju zapu  bine) za upravitelja zapu  bine (dr  zave občega prava)

Nemčija³¹

Po nemškem pravu preide zapuščina na dediča v trenutku smrti. Nemško zapuščinsko sodišče izda na predlog upravičenega dediča potrdilo o dedovanju, ki je uradna listina. Dedni upravičenec se lahko z njo izkaže kot upravičenec do razpolaganja z zapuščinskimi predmeti. V prometu s tretjimi ima potrdilo naravo javne listine. Kot dokaz o prehodu lastninske pravice na podlagi dedovanja služi tudi za potrebe vpisa v zemljiško knjigo. Potrdilo se izda tistemu, ki se izkaže kot zakoniti dedič ali kot oporočni dedič ali kot dedni upravičenec na podlagi dedne pogodbe. Izdajo potrdila je na ime določenega dediča upravičen zahtevati tudi upnik, na katerega je dedič prenesel svoj delež s pravnim poslom.

Obstajajo delna potrdila, ki se izdajajo samo posameznim dedičem, ali skupna potrdila. Sodišče v potrdilu upošteva samo pravno stanje v času smrti. Poznejših sprememb po začetku dedovanja, kot je odstop od dednega deleža ali delni dogovor v potrdilu, ne more upoštevati. V potrdilu sodišče ugotovi dedno pravico in višino dednega deleža, poleg tega tudi omejitve dedovanja, kadar je oporočitelj določil nadomestno dedovanje ali izvršitelja oporoke. Ne upošteva pa se omejitve dedovanja z volili, bremenami in navodili za delitev dediščine. Prav tako ne pridejo v poštev zahtevki nujnih dedičev.

Potrdilo o dedovanju se sme izdati le z zakonsko določeno vsebino in le v skladu s predlogom. Zapuščinsko sodišče mora preučiti dejanske in pravne predpostavke za priznanje dedne pravice.

Potrdilo ne postane materialno pravnomočno.³² Izdano potrdilo ni ovira, da ne bi smel isti predlagatelj predlagati izdaje novega potrdila z drugačno vsebino. Če se izkaže, da potrdilo o dedovanju ni pravilno ali popolno, ga sme zapuščinsko sodišče samo razveljaviti. Zapuščinsko sodišče ne more izdati negativnega potrdila, s katerim bi ugotovilo, da predlagatelj ni upravičen dedovati. Pritožba je dopustna zoper izdano potrdilo in tudi zoper odklonitev izdaje. S pritožbo zoper potrdilo je mogoče zahtevati le razveljavitev. Zapuščinsko sodišče, ki je potrdilo izdalo, je tudi pristojno za njegovo razveljavitev. Sklep sodišča o razveljavitvi potrdila o dedovanju mora biti objavljen v javnih občilih, tako kot je predpisano.³³

Za potrebe izvajanja Uredbe (EU) št. 650/2012 je Nemčija sprejela poseben zakon, ki ureja področje mednarodnega dednega prava in spremembe ureditve potrdila o dedovanju ter spremembe drugih predpisov (*Gesetz zum Internationalen Erbrecht und zur Änderung von Vorschriften zum Erbschein sowie zur Änderung sonstiger Vorschriften*)³⁴. Kot je mogoče razbrati že iz njegovega naslova, posega zakon na področje več drugih zakonov (na področje zakona, ki ureja zemljiško knjigo, zakona, ki ureja zapuščinski postopek z mednarodnim elementom, zakona, ki ureja postopek v družinskih zadevah in nepravdni postopek, zakona, ki ureja sodne takse itd.).

Ena izmed značilnosti nove ureditve je, da je tako za postopek dedovanja po nemških nacionalnih predpisih kot za izdajo evropskega potrdila o dedovanju pristojno isto nemško sodišče. Izdaja evropskega potrdila o dedovanju je v pristojnost občinskih sodišč (*Amtsgericht*³⁵), z izjemo dežele Baden-Württemberg (do 1. 1. 2018 so še pristojni notarji, ki so v uradniškem razmerju z deželno vlado, kar je posebnost te dežele). Odločitev o izdaji evropskega potrdila o dedovanju se lahko izpodbija pred Višjim deželnim sodiščem (*Oberlandesgericht*). Zakon za izdajo evropskega potrdila o dedovanju določa poseben postopek.

³¹ Prikaz pravne veljavne ureditve v Nemčiji je povzet po Rijavec, V.: Dedovanje – procesna ureditev, Gospodarski vestnik, Ljubljana 1999, str. 197-200.

³² Soergel Siebert, Bürgerliches Gesetzbuch, Kohlhammer Kommentar, 7. zv., Stein, Damrau, Erbrecht, 11. predelana izdaja, W. Kohlhammer, Stuttgart, Berlin, Köln, Mainz, 1982, str. 1260.

³³ Soergel Siebert, Bürgerliches Gesetzbuch, 5. zv., Ehard – Eder, Erbrecht, 9. predelana izdaja, W. Kohlhammer, Stuttgart, 1961, str. 482.

³⁴ <http://dipbt.bundestag.de/extrakt/ba/WP18/643/64397.html>.

³⁵ Prikaz organizacije sodišč Zvezne Republike Nemčije je dostopen na: http://ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_ger_sl.pdf.

Nadalje je v zakonu določeno, da je za odločanje o zahtevi za razglasitev izvršljivosti pristojno deželno sodišče (*Landgericht*), odločitev o zahtevi za razglasitev izvršljivosti pa se lahko izpodbija pred višjim deželnim sodiščem (*Oberlandesgericht*). Odločitev, ki jo glede razglasitve izvršljivosti sprejme navedeno sodišče, je nato mogoče izpodbijati pred zveznim sodiščem (*Bundesgerichtshof*).

Češka

Za odločanje o zahtevah za razglasitev izvršljivosti odločb po Uredbi (EU) št. 650/2012 so pristojna okrajna sodišča (»okresní soud«, v Pragi »obvodní soud«, v Brnu »Městský soud«), za pritožbe na te odločitve pa okrožna sodišča (»krajský soud«, v Pragi »Městský soud«). Pritožba se vloži pri okrajnem sodišču, ki je sprejelo izpodbijano odločitev.

Izredno pravno sredstvo, s katerim se izpodbija odločitev o pravnem sredstvu, se vloži pri sodišču, ki je odločalo na prvi stopnji o zahtevi za razglasitev izvršljivosti. Vrhovno sodišče je pristojno za izredni pritožbeni postopek (»řízení o dovolání«). Zahteva za izredni pritožbeni postopek je dopustna zoper odločitev pritožbenega sodišča, s katero je pritožbeni postopek zaključen, če je bila izpodbijana odločitev odvisna od rešitve vprašanja materialnega ali procesnega prava, pri reševanju katerega je pritožbeno sodišče odstopalo od uveljavljene prakse sprejemanja odločitev pritožbenega sodišča ali če pritožbeno sodišče takšnega vprašanja do sedaj še ni rešilo ali ga je rešilo drugače ali če mora pritožbeno sodišče že rešeno vprašanje rešiti drugače.

Sodišče, ki odloča na prvi stopnji, je pristojno za ponoven začetek postopka, obnovo postopka (»řízení na obnovu řízení«).

V določenih primerih ima sodišče prve stopnje pristojnost za razveljavitev (»řízení o žalbě pro zmatečnost«), v določenih primerih pa ima to pristojnost pritožbeno sodišče.

Za izdajo evropskega potrdila o dedovanju sta pristojna notar, ki je pooblaščen s strani sodišča kot sodni komisar za vsa procesna dejanja enako kot sodišče prve stopnje v zapuščinskem postopku, in okrajno sodišče, če je bila zahteva za izdajo evropskega potrdila o dedovanju vložena potem, ko je odločitev v zapuščinskem postopku že postala dokončana.

Pravno sredstvo zoper odločitev organa, ki je izdal evropsko potrdilo o dedovanju, se vloži pri okrožnem sodišču (»krajský soud«, v Pragi »Městský soud«); pritožbo vloži notar ali okrajno sodišče, ki je sprejelo izpodbijano odločitev.

Pritožbeni postopek je urejen kot del pravnega postopka. Pritožba se vloži, ko preteče 15 dni od vročitve pisnega odpravka izpodbijane odločitve strankam. Poleg splošnih zahtev (navedba sodišča, pri katerem se vlaga pritožba, navedba osebe, ki vlaga pritožbo, zadeva, na katero se nanaša pritožba, podpis vlagatelja in datum), mora biti v pritožbi navedeno, zoper katero odločitev se vlaga, v kakšnem obsegu se izpodbija, pritožbeni razlogi in kaj želi pritožnik z njo doseči. Če je pritožba vložena, izpodbijana odločitev ne postane dokončna.

Notarji na Češkem v zapuščinskih postopkih izvršujejo sodno funkcijo. V zapuščinskih postopkih je notar sodni pooblaščenec in kot tak opravlja dejanja kot sodišče.

V skladu s češkim pravom je notar zavezan k neodvisnosti pri notarskem delu. Zaradi zagotavljanja nepristranskosti in objektivnosti notarjev sodišče zapuščinske postopke zaupa notarjem v skladu z vnaprejšnjim razporedom; zato ni mogoče izbrati, kateri notar bo vodil zapuščinski postopek.

Notar kot zaupanja vreden sodni pooblaščenec ima v zapuščinskem postopku enake pristojnosti kot sodišče, ki izvršuje javno oblast.

Notar po začetku zapuščinskega postopka najprej izvede tako imenovano predhodno zaslihanje z namenom pridobivanja osnovni informacij o zapustniku, njegovih potencialnih dedičih ter lastnini in dolgovih. Notar potencialne dediče pouči, da se lahko z izrecno izjavo odpovedo dedovanju v določenem roku in kakšne so posledice takšne odpovedi. Nato razpiše obravnavo, na katero vabi dediče, upravitelja zapuščine in druge udeležence: v določenih primerih obravnave ni potrebno razpisati (če je zapuščinski postopek prekinjen, ker ni pokojnikovega premoženja ali obstaja samo en dedič, ki pa ne nasprotuje popisu zapuščine ali pa če zapuščina pripade državi, ker zapustnik nima dedičev).

Na notarjevo odločitev se je mogoče pritožiti. O pritožbi odloča pristojno okrožno sodišče (»krajský soud«, v Pragi »Městský soud«). Odločitev, ki jo sprejme to sodišče, se šteje kot odločitev sodišča prve stopnje, zoper katero je mogoče ponovno vložiti pritožbo.

Notar, ki deluje kot sodni pooblaščenec, sprejme odločitev v obliki sklepa (»usnesení«), ki je ena od dveh vrst odločitev, ki jo sprejmejo češka sodišča. Druga vrsta odločitve je sodba (»rozsudek«).

Avstrija

Avstrija je z namenom implementacije Uredbe (EU) št. 650/2012 sprejela poseben zakon (*Bundesgesetz, mit dem das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch, das Anerbengesetz, das Außerstreitgesetz, das Gerichtsgebührengesetz, das Gerichtskommissärsgesetz, das Gerichtskommissionstarifgesetz, das allgemeine Grundbuchsgesetz 1955, das IPR-Gesetz, die Jurisdiktionsnorm, das Kärntner Erbhöfegesetz 1990, die Notariatsordnung, das Rechtspflegergesetz, das Tiroler Höfegesetz, das Wohnungseigentumsgesetz 2002 und die Kaiserliche Verordnung über die dritte Teilnovelle zum allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch geändert werden (Erbrechts-Änderungsgesetz 2015 – ErbRÄG 2015)*³⁶, v katerem je skupaj z izvedbenimi določbami, ki se nanašajo na navedeno uredbo, izvedla tudi obsežno reformo nacionalnega dednega prava. Ta poleg spremembe civilnega zakonika vključuje tudi spremembo Zakona o nepravdnem postopku.

V Avstriji je za izdajo evropskega potrdila o dedovanju stvarno pristojno okrožno sodišč (*Bezirksgericht*) oziroma notar (*Gerichtskommissär*) kot imenovani sodni pooblaščenec, ki ima kot tak v zapuščinskem postopku enake pristojnosti kot sodni organ. Notar mora med drugim poskrbeti za to, da se zavaruje vrednost zapuščine in da dedujejo upravičene osebe. Zoper notarjevo odločitev glede izdaje evropskega potrdila o dedovanju je dovoljeno pravno sredstvo, o katerem odloči okrožno sodišče. O pravnem sredstvu zoper odločitev, ki jo sprejme sodišče, kadar odloča o notarjevi odločitvi o izdaji evropskega potrdila o dedovanju, pa odloča deželno sodišče. V skladu z avstrijsko ureditvijo namreč lahko notar, ki dvomi, ali lahko izda evropsko potrdilo o dedovanju, zaprosi sodnika, da odloči o tem. Sodnik odloči tudi o pritožbi strank, da je evropsko potrdilo o dedovanju, ki ga je izdal notar, pomanjkljivo. Zoper odločitev sodnika je dovoljeno v 14 dneh po vročitvi odločitve vložiti pravno sredstvo, o katerem odloči deželno sodišče.

Hrvaška

Na Hrvaškem je zapuščinski postopek urejen z *Zakonom o nasledivanju (ZN)*³⁷, mednarodna pristojnost hrvaških sodišč za vodenje zapuščinskega postopka pa je urejena z *Zakonom o preuzimanju Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja o određenim odnosima*³⁸.

ZN je začel veljati 3. 4. 2003. Bistveni spremembi, ki ju je glede na prejšnjo zakonodajo prinesel ZN, sta razširitev pristojnosti sodišča pri reševanju spornih vprašanj, ki se pojavijo med zapuščinskim postopkom, in pooblastitev notarja za izvedbo zapuščinskega postopka. Konec leta 2014 pa je

³⁶ https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=RegV&Dokumentnummer=REGV_COO_2026_100_2_1080194.

³⁷ Narodne novine 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15.

³⁸ Narodne novine 53/91, 88/01.

Hrvaška sprejela še Zakon o izvedbi Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju³⁹, s katerim je implementirala Uredbo (EU) št. 650/2012 (v nadaljevanju: Zakon o izvedbi Uredbe (EU) št. 650/2012). Zakon je, tako kot navedena uredba, začel veljati 17. avgusta 2015.

Zakon o izvedbi Uredbe (EU) št. 650/2012 z namenom učinkovite uporabe Uredbe (EU) št. 650/2012 v Republiki Hrvaški skladno z nacionalno zakonodajo in prakso določa pristojne organe in postopke za izvajanje njenih določb. Tako ureja krajevno pristojnost za odločanje o dednih zadevah z mednarodnim elementom, pristojne organe in postopek priznavanja in razglasitve izvršljivosti odločb drugih držav članic v dednih zadevah ter izdajo evropskega potrdila o dedovanju. Pristojnost je razdeljena med sodišča in notarje kot sodne pooblaščenice. Takšna je tudi veljavna ureditev ZN, po kateri vodi zapuščinski postopek na prvi stopnji občinsko sodišče oziroma notar kot pooblaščenec sodišča. Sodišče poveri notarju vodenje zapuščinskega postopka in mu posreduje smrtnico skupaj z zapuščinskim spisom. Notar opravi vsa dejanja v postopku in izdaja vse odločbe, ki bi jih sicer opravilo oziroma izdalo sodišče, razen odločb, za katere zakon določa drugače. Notar izda tudi sklep o dedovanju, zoper katerega je dopusten ugovor na sodišča.

Za odločanje o zahtevi za priznanje odločbe, izdane v drugi državi članici, ter za odločanje o zahtevi za razglasitev izvršljivosti sodne odločbe, javne listine in sodne poravnave, sklenjene v drugi državi članici, so pristojna občinska sodišča Republike Hrvaške. Zoper odločitev o zavrnitvi ali zavrženju zahteve za izdajo navedenih odločb lahko vlagatelj zahteve vložiti pritožbo, a kateri odloči županijsko sodišče. Nasprotna stranka pa ima prav tako možnost vložiti pravno sredstvo zoper odločitev, s katero sodišče ugotovi, da zahteve, in sicer lahko vložijo ugovor, o katerem odloči občinsko sodišče, ki je odločilo o vloženi zahtevi.

Pred sprejemom odločitve o ugovoru sodišče zasliši vlagatelja zahteve in nasprotno stranko. Zoper odločitev o ugovoru nasprotne stranke pa je ponovno dopustna pritožba, o kateri odloči občinsko sodišče.

Zakon o izvedbi Uredbe (EU) št. 650/2012 določa, da je za izdajo evropskega potrdila o dedovanju pristojno občinsko sodišče ali notar kot sodni pooblaščenec, pri katerem teče ali je že pravnomočno končan zapuščinski postopek. Sodišče izda evropsko potrdilo o dedovanju samo v primerih, ko zapuščinski postopek teče pred sodiščem ali je že pravnomočno končan. Zoper odločitev o izdaji evropskega potrdila o dedovanju je dovoljen ugovor, o katerem odloči občinsko sodišče. Glede odločanja o ugovoru se smiselno uporabljajo določbe ZN, ki določajo postopek o ugovoru zoper sklep o dedovanju. Če pa notar ugotovi, da pogoji za izdajo evropskega potrdila o dedovanju niso izpolnjeni, zahtevo za izdajo tega potrdila skupaj s spisom posreduje okrajnemu sodišču, na katerega območju ima svoj sedež. Pri tem mora notar sodišču pisno obrazložiti, zakaj meni, da niso izpolnjeni pogoji za izdajo, in vlagatelja zahteve za izdajo evropskega potrdila o dedovanju obvestiti, da je bila zadeva predana sodišču. Zoper odločitev o izdaji evropskega potrdila o dedovanju oziroma o zavrnitvi ali zavrženju zahteve za njegovo izdajo je dovoljena pritožba na okrajno sodišče. Glede odločanja o pritožbi zoper odločitev okrajnega sodišča se smiselno uporabljajo določbe ZN o odločanju o pritožbi zoper sklep o dedovanju.

Okrajno sodišče za območje svoje krajevne pristojnosti vodi seznam izdanih evropskih potrdil o dedovanju in oseb, katerim so bile izdane njihove overjene kopije. Notar, ki je izdal evropsko potrdilo o dedovanju, tega takoj po izdaji zaradi vpisa v seznam pošlje občinskemu sodišču, na območju katerega ima svoj sedež.

³⁹ Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Evropskega Parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012 o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi europske potvrde o nasljeđivanju (NN 152/14).

Za popravek, spremembo in preklic evropskega potrdila o dedovanju je pristojno občinsko sodišče oziroma notar, ki ga je izdal. Zoper odločitev notarja o popravku, spremembi in preklicu evropskega potrdila o dedovanju je dopusten ugovor, o katerem odloča občinsko sodišče. Glede odločanja o ugovoru se prav tako smiselno uporabljajo določbe ZN, ki urejajo odločanje o ugovoru zoper sklep o dedovanju. Če notar ugotovi, da niso izpolnjeni pogoji za popravek, spremembo ali preklic potrdila o dedovanju, pošlje zahtevo skupaj s spisom občinskemu sodišču, na območju katerega ima sedež. Enako kot glede izdaje evropskega potrdila o dedovanju mora notar tudi v tem primeru obrazložiti, zakaj meni, da niso izpolnjeni pogoji za popravek, spremembo ali preklic evropskega potrdila o dedovanju, ter o posredovanju zahteve obvestiti njenega vlagatelja. Zoper odločitev občinskega sodišča je dovoljena pritožba, o kateri odloča županijsko sodišče. Glede odločanja se smiselno uporabljajo določbe ZN o odločanju o pritožbi zoper sklep o dedovanju.

O začasni odložitvi učinkov evropskega potrdila o dedovanju odloča občinsko sodišče oziroma notar. Zoper odločitev notarja je dopusten ugovor, o katerem odloča občinsko sodišče ob smiselni uporabi določb ZN, ki urejajo odločanje o ugovoru zoper sklep o dedovanju. Tudi tu velja, da notar zahtevo za začasno odložitev učinkov evropskega potrdila o dedovanju posreduje občinskemu sodišču na območju, kjer ima svoj sedež, če meni, da niso izpolnjeni pogoji za začasno odložitev učinkov. Prav tako ima notar dolžnost o tem obvestiti vlagatelja zahteve. O zahtevi za začasno odložitev učinkov evropskega potrdila o dedovanju odloča občinsko sodišče, ki je izdalo evropsko potrdilo o dedovanju, oziroma občinsko sodišče območja, na katerem ima notar, ki je izdal evropsko potrdilo o dedovanju, na katerega se nanaša zahteva, svoj sedež. Zoper odločitev občinskega sodišča je dovoljena pritožba, o kateri odloča županijsko sodišče ob uporabi določb ZN, ki urejajo odločanje o pritožbi zoper sklep o dedovanju.

Zakon o izvedbi Uredbe (EU) št. 650/2012 v zvezi s postopkom priznavanja in razglasitve izvršljivosti odločb določa subsidiarno uporabo določb nepravdnega postopka, glede postopka izdaje, spremembe, preklica ali začasne odložitve učinkov evropskega potrdila o dedovanju pa se subsidiarno uporabljajo določbe ZN.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih ali poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Sprejem zakona ne bo imel administrativnih posledic v postopkih pravosodnih organov, saj te nastanejo na podlagi same Uredbe (EU) št. 650/2012, ki se uporablja neposredno. Sprejem zakona pa bo izvajanje Uredbe (EU) št. 650/2012 olajšal, saj bodo v sklopu predlaganega novega poglavja jasno določene pristojnosti sodišč v postopkih po tej uredbi.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Sprejem zakona ne bo imel administrativnih posledic pri obveznostih strank do pravosodnih organov. Kot velja za poslovanje pravosodnih organov, velja tudi za stranke, udeležene v postopkih po Uredbi (EU) št. 650/2012, da zakon olajšal uveljavljanje njihovih pravic, saj bodo v sklopu predlaganega novega poglavja jasno določene pristojnosti sodišč v postopkih po tej uredbi.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

/

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

/

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

/

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

/

6.6 Presoja posledic za druga področja:

/

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona Vlada Republike Slovenije oziroma pristojno ministrstvo –

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona: /

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

8. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles:

- Mag. Goran KLEMENČIČ, minister za pravosodje
- Tina BRECELJ, državna sekretarka v Ministrstvu za pravosodje
- Darko STARE, državni sekretar v Ministrstvu za pravosodje
- Dr. Ciril Keršmanc, v. d. generalnega direktorja Direktorata za zakonodajo s področja pravosodja

II. BESEDILO ČLENOV ZAKONA

1. člen

V Zakonu o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odl. US) se za 1. členom doda nov 1.a člen, ki se glasi:

»Izvajanje uredbe Evropske unije

1.a člen

S tem zakonom se podrobneje ureja izvajanje Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL L št. 201 z dne 27. 7. 2012, str. 107).«.

2. člen

V 6. členu se beseda »Tudi« nadomesti z besedo »Tuji«.

3. člen

Prvi odstavek 128. člena se spremeni tako, da se glasi:

»(1) Dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji do višine 2/3 prejetih sredstev, ki jih je zapustnik prejel iz naslova varstvenega dodatka, oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika. Ta omejitev se izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, lastnina Republike Slovenije, če se je pomoč financirala iz proračuna Republike Slovenije, oziroma lastnina občine, če se je pomoč financirala iz proračuna občine.«.

Dodata se nova drugi in tretji odstavek, ki se glasita:

»(2) Ne glede na prejšnji odstavek se dedovanje premoženja zapustnika, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, za prejeta denarno socialno pomoč ne omeji, če je zapustnik to pomoč prejel za 12 ali manj mesecev. Prav tako se dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji za prejeta izredno denarno socialno pomoč iz 33., 34.a in 34.b člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13 in 99/13).

(3) Če je zapustnik pomoč iz prvega stavka prejšnjega odstavka prejel za več kot 12 mesecev, se dedovanje zapustnikovega premoženja omeji do višine prejete pomoči, zmanjšane za 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa zmanjšane še za 1/3 od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči.«.

Dosedanji drugi do peti odstavek postanejo četrti do sedmi odstavek.

4. člen

V tretjem odstavku 225. člena se besedilo »200.000 tolarjev« nadomesti z besedilom »835 eurov«.

5. člen

Za 227. členom se doda novo tretje poglavje in členi od 227.a do 227.k, ki se glasijo:

»Tretje poglavje

DOLOČBE ZA IZVAJANJE UREDBE (EU) št. 650/2012 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA Z DNE 4. JULIJA 2012 O PRISTOJNOSTI, PRAVU, KI SE UPORABLJA, PRIZNAVANJU IN IZVRŠEVANJU ODLOČB IN SPREJEMLJIVOSTI IN IZVRŠEVANJU JAVNIH LISTIN V DEDNIH ZADEVAH TER UVEDBI EVROPSKEGA POTRDILA O DEDOVANJU

Splošna določba

227.a člen

(1) V tem poglavju se za izvajanje Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: Uredba), določa pristojnost in postopek v zvezi z evropskim potrdilom o dedovanju, pristojnost sodišč Republike Slovenije za odločanje o zadevah po Uredbi in postopek prilagoditve stvarnih pravic druge države članice Evropske unije pravu Republike Slovenije.

(2) Za odločanje v zadevah po Uredbi se uporabljajo določbe tega zakona, če ni v Uredbi ali tem poglavju drugače določeno.

Evropsko potrdilo o dedovanju

227.b člen

(1) Zahteva za izdajo evropskega potrdila o dedovanju iz 65. člena Uredbe se vložijo pri sodišču, ki je odločalo v zapuščinskem postopku (zapuščinsko sodišče).

(2) O zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju odloči zapuščinsko sodišče.

Popravek, sprememba ali razveljavitev evropskega potrdila o dedovanju

227.c člen

O zahtevi za popravek, spremembo ali razveljavitev evropskega potrdila o dedovanju iz 71. člena Uredbe odloči zapuščinsko sodišče.

Pravna sredstva v zvezi z evropskim potrdilom o dedovanju

227.č člen

(1) Zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju v skladu s 67. členom Uredbe, zoper sklep o popravku evropskega potrdila o dedovanju, o spremembi evropskega potrdila o dedovanju in o razveljavitvi evropskega potrdila o dedovanju po 71. členu Uredbe lahko upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo.

(2) Pritožba se vložijo v 30 dneh od vročitve.

(3) Pritožba ne zadrži izvršitve.

Začasna odložitev učinkov evropskega potrdila o dedovanju

227.d člen

- (1) O zahtevi za začasen odlog učinkov evropskega potrdila o dedovanju iz 73. člena Uredbe odloči zapuščinsko sodišče.
- (2) Zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi iz prejšnjega odstavka, lahko upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo pri zapuščinskem sodišču.
- (3) Pritožba se vloži v 30 dneh od vročitve.
- (4) Pritožba ne zadrži izvršitve.

Evropsko potrdilo o dedovanju, izdano v drugi državi članici

227.e člen

- (1) Evropsko potrdilo o dedovanju, izdano v drugi državi članici Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: drugi državi članici) v skladu z Uredbo, ima v primerih, ko je za vpis pravice na nepremičnini ali premičnini v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register pristojno sodišče ali drug organ Republike Slovenije, lastnost sklepa o dedovanju.
- (2) V primeru, ko je za vpis pravice na nepremičnini ali premičnini v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register pristojno sodišče ali drug organ Republike Slovenije, se šteje evropsko potrdilo o dedovanju, izdano v drugi državi članici v skladu z Uredbo, kot listina, ki je podlaga za takšen vpis.
- (3) Postopek vpisa v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register se začne na zahtevo stranke, katere pravica se v skladu z evropskim potrdilom o dedovanju vpiše v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register.

Prilagoditev stvarnih pravic

227.f člen

- (1) Če je treba po 31. členu Uredbe odločiti o prilagoditvi stvarne pravice, odloči o tem na zahtevo osebe, ki uveljavlja takšno stvarno pravico, ki je pravo Republike Slovenije ne pozna, okrajno sodišče, na območju katerega se nahaja predmet zapuščine ali večina predmetov zapuščine, glede katerih se uveljavlja takšna stvarna pravica.
- (2) Sklep o prilagoditvi stvarnih pravic je skupaj z evropskim potrdilom o dedovanju podlaga za vpis stvarnih pravic v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register.

Začasni ukrepi in zavarovanje zapuščine

227.g člen

Če po Uredbi o dedovanju odloča pristojni organ druge države članice, o zahtevi začasne ukrepe in zavarovanje zapuščine v Republiki Sloveniji (19. člen Uredbe) odloči pristojno okrajno sodišče po določbah tega zakona ali pristojno okrajno sodišče po določbah zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

Razglasitev izvršljivosti

227.h člen

(1) Zahteva za razglasitev izvršljivosti odločbe, javne listine in sodne poravnave, izdane, sestavljene oziroma sklenjene v drugi državi članici in izvršljive v tej državi, se v Republiki Sloveniji vložijo pri okrožnem sodišču, ki je krajevno pristojno v skladu s 45. členom Uredbe.

(2) O zahtevi za razglasitev izvršljivosti odloči sodnik posameznik okrožnega sodišča iz prejšnjega odstavka.

(3) Sklep o razglasitvi izvršljivosti se vroči stranki, ki je vložila zahtevo, in stranki, zoper katero se zahteva izvršitev v skladu z 2. točko 49. člena Uredbe.

Ugovor zoper sklep o razglasitvi izvršljivosti

227.i člen

(1) O ugovoru zoper sklep o razglasitvi izvršljivosti po 50. členu Uredbe odloča sodišče, ki je izdalo sklep o razglasitvi izvršljivosti, v senatu treh sodnikov.

(2) Rok za odgovor na ugovor je 30 dni od vročitve ugovora.

(3) Če je odločitev o ugovoru odvisna od spornih dejstev, odloči sodišče po opravljenem naroku.

Pritožba zoper sklep o ugovoru

227.j člen

(1) Zoper sklep, s katerim okrožno sodišče odloči o ugovoru iz prejšnjega člena, lahko stranka vložijo pritožbo.

(2) Pritožba se vložijo v 30 dneh od vročitve sklepa.

(3) Rok za odgovor na pritožbo je 30 dni od vročitve pritožbe.

(4) O pritožbi odloči Vrhovno sodišče Republike Slovenije.

(5) Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

Potrdilo o izvršljivosti

227.k člen

Za izdajo potrdila iz (b) točke 3. odstavka 46. člena Uredbe za potrebe priznanja ali razglasitve izvršljivosti sklepa o dedovanju v drugi državi članici je pristojno zapuščinsko sodišče.«.

6. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

Z namenom harmonizacije pravil mednarodnega zasebnega prava sta Evropski parlament in Svet EU 4. julija 2012 sprejela Uredbo št. 650/2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: Uredba (EU) št. 650/2012). Uredba je splošno veljavna in v celoti zavezujoča ter se neposredno uporablja v vseh državah članicah. V skladu s 3.a členom Ustave se v Republiki Sloveniji uredbe Evropske unije uporabljajo neposredno. Kljub navedenemu izvajanje uredb pogosto ni mogoče brez sprejetja nacionalnih pravnih aktov oziroma že sama uredba izrecno pooblašča državo članico, da sprejme izvedbene predpise.

Glede na to, da je treba po mnenju predlagatelja zaradi učinkovitega izvajanja Uredbe (EU) št. 650/2012 v Zakonu o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: ZD) urediti določena vprašanja glede pristojnosti in postopka, ki je po uredbi prepuščeno urejanju v nacionalnem pravu, je v skladu z nomotehničnimi smernicami predlagano, da se za 1. členom zakona doda 1.a člen, ki napove, da se s tem zakonom podrobneje ureja izvajanje Uredbe (EU) št. 650/2012.

K 2. členu:

Predlagana sprememba je potrebna zaradi redakcijske napake v besedilu veljavnega zakona. Tujci so izenačeni z državljanji Republike Slovenije samo ob pogoju vzajemnosti (reciprocitete): če imajo v državi članici, katere državljan je tujec, slovenski državljanj enake pravice pri dedovanju kot državljanji te države. Enako velja za tuje pravne osebe.

K 3. členu:

S predlagano določbo se v določbo 128. člena ZD ustrezno umešča vsebina sedaj veljavne prehodne določbe Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 99/13)⁴⁰, ki je začasno uredila omejitve dedovanja premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, in sicer do nove ureditve omejitve dedovanja premoženja teh oseb v Zakonu o dedovanju.

Tako kot v navedeni prehodni določbi se tudi po predlagani določbi dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v obliki varstvenega dodatka, oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika, lahko omeji

⁴⁰ V 39. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 99/13) je glede omejitev dedovanja določeno:

»(1) Ne glede na določbe 128. in 129. člena Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list SRS/1, št. 17/91 – ZUDE, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 82/94 – ZN-B, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C in 31/13 – odločba US) se do nove ureditve omejitve dedovanja premoženja zapustnika, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, dedovanje zapustnikovega premoženja omeji do višine 2/3 prejetih sredstev, ki jih je zapustnik prejel iz naslova varstvenega dodatka, oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika.

(2) Ne glede na določbe 128. in 129. člena Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76 in 23/78, ter Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 82/94 – ZN-B, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C in 31/13 – odločba US) se do nove ureditve omejitve dedovanja premoženja zapustnika, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, za prejeta denarno socialno pomoč dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji, če je zapustnik to pomoč prejel za 12 ali manj mesecev.

(3) Če je zapustnik pomoč iz prejšnjega odstavka prejel za več kot 12 mesecev, se dedovanje zapustnikovega premoženja omeji do višine prejete pomoči, zmanjšane za 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa zmanjšane še za 1/3 od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči.

(4) Ne glede na določbo 128. člena Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76 in 23/78, ter Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 82/94 – ZN-B, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C in 31/13 – odločba US) se do nove ureditve omejitve dedovanja premoženja zapustnika, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, za prejeta izredno denarno socialno pomoč iz 33., 34.a in 34.b člena zakona, dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji.«

samo do višine 2/3 vrednosti prejete pomoči. Če je oseba prejela pomoč v obliki denarne socialne pomoči pa se dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji, če je zapustnik to pomoč prejel za 12 ali manj mesecev. Če je zapustnik pomoč prejel za več kot 12 mesecev, se dedovanje zapustnikovega premoženja omeji tako, da se od prejete pomoči najprej odšteje 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa še 1/3 od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči. Dedovanje zapustnikovega premoženja se ne omeji, če je prejel katero od dveh posebnih oblik izredne denarne socialne pomoči 33., 34.a in 34.b člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih⁴¹.

K 4. členu:

Sprememba je potrebna, ker so se v Republiki Sloveniji s 1. januarjem 2007 kot zakonito plačilno sredstvo začeli uporabljati bankovci in kovanci, ki se glasijo na euro⁴².

K 5. členu:

Pogodba o delovanju Evropske unije⁴³ v 288. členu določa, da so uredbe akti splošne veljave, ki imajo v celoti zavezujočo naravo in se neposredno uporabljajo v vseh državah članicah Evropske unije. Ne glede na njihovo neposredno uporabo je treba v določenih primerih notranjo zakonodajo države članice dopolniti, ker se sicer uredbe ne bi mogle izvajati. Kot je razvidno iz nadaljevanja te obrazložitve, tudi Uredba (EU) št. 650/2012 mestoma napotuje na dopolnitev svoje ureditve v nacionalnem pravu.

Predlagatelj meni, da je zaradi preglednosti, ki je namenjena tako pristojnim organom odločanja kot tudi strankam v primerih, ko bo šlo za zadevo po Uredbi (EU) št. 650/2012, primerno, da se določbe nacionalnega prava, ki so potrebne za učinkovito izvajanje uredbe, uredijo na enem mestu – v sklopu novega poglavja v ZD.

K 227.a členu:

Uredba (EU) št. 650/2012 združuje določbe o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvaja evropsko potrdilo o dedovanju.

V zvezi s pristojnostjo za izdajo evropskega potrdila o dedovanju določa, da je izdajatelj potrdila sodišče, kot je opredeljeno v drugem odstavku 3. člena Uredbe (EU) št. 650/2012 ali drug organ, ki je po nacionalnem pravu pristojen za obravnavanje dednih zadev. V skladu z navedeno določbo v Uredbi (EU) št. 650/2012 izraz »sodišče« pomeni vsak sodni organ in vse druge organe in pravne strokovnjake, pristojne za dedne zadeve, ki izvajajo sodno funkcijo ali delujejo na podlagi pooblastil, ki jih nanje prenese sodni organ, ali pod nadzorom sodnega organa, če ti drugi organi in pravni strokovnjaki zagotavljajo jamstva glede svoje nepristranskosti in pravice strank do zaslišanja in so odločbe, ki jih izdajo, po pravu države članice, v kateri delujejo lahko predmet pritožbe, naslovljene na sodni organ, ali predmet ponovne preučitve s strani tega organa ter imajo podobno veljavo in učinek kot odločbe sodnega organa glede iste zadeve. V uvodnih določbah Uredbe (EU) št. 650/2012 je izrecno določeno, da bi morale države članice v nacionalni zakonodaji določiti, kateri organi bodo pristojni za izdajo evropskega potrdila o dedovanju, to je bodisi sodišča, kot so opredeljena zgoraj, bodisi drugi organi, ki so pristojni za dedne zadeve, kot so na primer notarji.

Glede na predlagane določbe v nadaljevanju je tako v predlagani splošni določbi napovedano, da se tem poglavju določa pristojnost in postopek v zvezi z evropskim potrdilom o dedovanju, pristojnost

⁴¹ Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13 in 99/13.

⁴² Zakon o uvedbi eura (ZUE), Uradni list RS, št. 114/06.

⁴³ OJ C 306, 17.12.2007, str. 1–271.

sodišč Republike Slovenije za odločanje o zadevah po Uredbi (EU) št. 650/2012 in postopek prilagoditve stvarnih pravic druge države članice Evropske unije pravu Republike Slovenije.

V predlaganem drugem odstavku je določeno, da se za odločanje v zadevah po Uredbi uporabljajo določbe (celotnega) ZD, če ni v Uredbi ali tem poglavju drugače določeno.

Sodišče, pristojno v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012, bo odločalo v zapuščinskem postopku tako glede premoženja kot tudi nepremičnega premoženja zapustnika, ne glede na to, kje se nahaja. Če bo tako podana pristojnost sodišča Republike Slovenije po Uredbi, se bodo glede mednarodne pristojnosti uporabljale določbe Uredbe. Glede na predlagan drugi odstavek se v teh zadevah ne bo mogla uporabiti določba 176. člena ZD⁴⁴.

Uredba (EU) št. 650/2012 določa pravila o mednarodni pristojnosti sodišč (4. do 11. člen) v državah članicah v civilnih in nepravdnih postopkih na podlagi koncepta poenotenega dedovanja in osebne okoliščine običajnega prebivališča zapustnika ob smrti kot najprimernejše okoliščine za določitev pristojnosti. Pojma običajno prebivališče zapustnika ob smrti ne opredeljuje. Glede na besedilo uvodnih določb (23. in 24. točka) bo moral organ, ki bo odločal o dedovanju, oceniti naslednje: vse okoliščine zapustnikovega življenja v letih pred njegovo smrtjo in ob njegovi smrti ter vsa pomembna dejstva, zlasti kako dolgo in kako pogosto je zapustnik bival v zadevni državi, pod katerimi pogoji in zakaj je tam bival. Običajno prebivališče bo moralo izkazovati posebno tesno in trdno povezavo z zadevno državo (težave z določanjem običajnega prebivališča se bodo lahko pojavljale na primer pri sezonskih delavcih, osebah, ki imajo počitniške nepremičnine v tujini, osebah, ki so na študiju v tujini, in delovnih migrantih). Določitev običajnega prebivališča je dejansko vprašanje, ki ga bo moralo sodišče rešiti upoštevajoč več meril, ki so primeroma naštetja zgoraj. Bistveno je, da se ugotovi, kje je imel zapustnik dejansko središče življenjskih interesov. Glede pojma običajno prebivališče Uredba (EU) št. 650/2012 ne napotuje na pravo držav članic, zato je pri razlagi pojma treba izhajati iz avtonomne opredelitve, ki jo določbi daje pravo EU.

Kljub temu, da Uredba (EU) št. 650/2012 kot splošni kriterij za določitev pristojnosti za odločanje o dedovanju čezmejnega premoženja vzpostavlja »običajno prebivališče, ki ga je imel zapustnik ob smrti«, predlagatelj meni, da poseg v določitev krajevne pristojnosti, kot jo določa 177. člen ZD, ni potreben. Pojem običajnega prebivališča po pravu Republike Slovenije običajno sovпада s stalnim prebivališčem, kot je določen v Zakonu o prijavi prebivališča⁴⁵. V takem primeru bo po prvem odstavku 177. člena ZD za zapuščinsko obravnavo krajevno pristojno tisto stvarno pristojno (torej okrajno) sodišče, na katerega območju je imel zapustnik ob smrti stalno prebivališče. Če v konkretnem primeru stalno prebivališče ne bo sovpadalo z »običajnim« prebivališčem, pa se pristojnost lahko določi ob uporabi ostalih določb 177. člena ZD. Na enak način, torej po drugem do četrtem odstavku 177. člena ZD se bo določila krajevna pristojnost tudi v primeru, ko bo po Uredbi (EU) št. 650/2012 sodišče Republike Slovenije pristojno v primeru, če zapustnik ob smrti ni imel običajnega prebivališča v naši državi po 10. členu uredbe – subsidiarna pristojnost⁴⁶ ali po 11. členu uredbe – *forum neccessitatis*⁴⁷).

⁴⁴ Ta določa:

»(1) Za zapuščinsko obravnavo po državljanu Republike Slovenije je glede njegovega nepremičnega premoženja, ki je v Republiki Sloveniji, izključno pristojno sodišče v Republiki Sloveniji.

(2) Če je nepremično premoženje državljana Republike Slovenije v tujini, je sodišče v Republiki Sloveniji pristojno samo v primeru, če ni po zakonu tuje države, v kateri je to premoženje, pristojen tuj organ.«

⁴⁵ Uradni list RS, št. 59/06 – uradno prečiščeno besedilo in 111/07.

⁴⁶ 10. člen Uredbi (EU) št. 650/2012 določa:

»1. Če zapustnik ob smrti nima običajnega prebivališča v državi članici, so za odločanje o celotnem dedovanju vseeno pristojna sodišča države članice, v kateri je zapuščina, če:

(a) je bil zapustnik ob smrti državljan te države članice ali, če tega ni,

(b) je imel zapustnik prejšnje običajno prebivališče v navedeni državi članici, pod pogojem, da od spremembe običajnega prebivališča do začetka postopka pred sodiščem ni preteklo več kot pet let.

2. Če ni pristojno nobeno sodišče v državi članici v skladu z odstavkom 1, so sodišča države članice, v kateri se nahaja zapuščina, vseeno pristojna za odločanje o tem premoženju.«

⁴⁷ 11. člen Uredbi (EU) št. 650/2012 določa:

Sodišče bo zapuščinski postopek vodilo po določbah drugega dela zakona (postopek v dednih zadevah) in ob uporabi določb prvega dela zakona (dedno pravo), seveda upošteva določbe Uredba (EU) št. 650/2012, ki so neposredno uporabljive in prevladajo nad določbami nacionalnega prava.

K 227.b členu:

Evropsko potrdilo o dedovanju je na področju mednarodnega dedovanja novost. Predvideno je kot standardni obrazec, ki predstavlja dokaz o statusu dediča, volilnojernika z neposrednim pravicami v dedni zadevi, izvršitelja oporoke ali upravitelja zapuščine v vseh državah članicah. Vzpostavlja izpodbojno domnevo, da je vsebina listine resnična. Potrdilo samo ne predstavlja izvršilnega naslova, predpostavlja pa se, da odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po kateremkoli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente, kot je materialna veljavnost razpolaganja za primer smrti. Postopek za pridobitev potrdila je določen v členih 65 do 68 Uredbe (EU) št. 650/2012. Na podlagi 62. člena Uredbe (EU) št. 650/2012 je uporaba potrdila neobvezna in ne nadomešča nacionalnih potrdil.

V skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012 potrdilo izdaja organ, ki je vodil zapuščinski postopek, saj se uporabijo določbe o pristojnosti za odločanje o celotnem dedovanju (64. člen Uredbe (EU) št. 650/2012). Glede na navedeno je predlagana določba, da se v Republiki Sloveniji zahteva za izdajo evropskega potrdila o dedovanju vložiti pri zapuščinskem sodišču (torej tistem sodišču, ki je odločalo v konkretni zapuščinski zadevi), ki o zahtevi tudi odloči.

Zahteva za izdajo evropskega potrdila o dedovanju se vložiti na posebnem obrazcu, ki ga določa Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 1329/2014 z dne 9. decembra 2014 o obrazcih iz Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju⁴⁸ (v nadaljnjem besedilu: Izvedbena uredba). Evropsko potrdilo o dedovanju se prav tako izda na obrazcu, ki ga tudi določa navedena Izvedbena uredba.

K 227.c členu:

Po členu 71 Uredbe (EU) št. 650/2012 je dana možnost strankam, da zahtevajo popravek, spremembo ali razveljavitev⁴⁹ evropskega potrdila o dedovanju. 71. člen Uredbe (EU) št. 650/2012 določa, da organ izdajatelj na zahtevo vsake osebe, ki izkaže pravni interes, ali če to omogoča nacionalno pravo, po uradni dolžnosti spremeni ali razveljavi potrdilo, če je bilo ugotovljeno, da potrdilo ali posamezni elementi potrdila niso točni. Organ izdajatelj o popravku, spremembi ali razveljavitvi potrdila nemudoma obvesti vse osebe, ki so jim bile izdane overjene kopije potrdila.

O zahtevi za popravek, spremembo ali razveljavitev evropskega potrdila o dedovanju po Uredbi (EU) št. 650/2012 odloči »organ izdajatelj«, ki je v Republiki Sloveniji zapuščinsko sodišče, kar zaradi jasnosti določa predlagana določba.

K 227.č členu:

»Če ni pristojno nobeno sodišče države članice v skladu z drugimi določbami te uredbe, lahko sodišča države članice izjemoma odločajo o dedovanju, če v tretji državi, s katero je zadeva tesno povezana, postopka ni mogoče začeti ali izvesti v razumnih okvirih ali če postopek tam ni mogoč.

Zadeva mora biti v zadostni meri povezana z državo članico, v kateri je sodišče, ki je začelo postopek.«

⁴⁸ Uradni list EU, L 359/30, z dne 16. 12. 2014, dostopna je na spletni strani:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R1329&from=SL>.

⁴⁹ V slovenskem prevodu Uredbe (EU) št. 650/2012 se sicer uporablja pojem »preklic«, vendar predlagatelj ocenjuje, da tak prevod glede na veljavno slovensko ureditev ni ustrezen, temveč je ustrežnejša uporaba pojma »razveljavitev«.

V nacionalnem predpisu je treba določiti tudi pristojnost in nekatera pravila postopka za odločanje o pravnih sredstvih, ki so na voljo strankam v skladu z določbami Uredbe (EU) št. 650/2012.

Po 72. členu uredbe lahko vsakdo, ki je upravičen, da zaprosi za evropsko potrdilo o dedovanju, izpodbija odločbe, ki jih organ izdajatelj sprejme v skladu s 67. členom uredbe (odločba, s katero se izda ali zavrne izdaja evropskega potrdila o dedovanju). Poleg tega lahko vsakdo, ki izkaže upravičeni interes, izpodbija odločbe, ki jih organ izdajatelj sprejme v skladu s členom 71 (popravek, sprememba ali razveljavitev evropskega potrdila o dedovanju).

Pravno sredstvo izpodbijanja se vloži pri sodnem organu v državi članici organa, ki izda potrdilo, v skladu z njenim nacionalnim pravom. Če se v postopku izpodbijanja iz odstavka 1 ugotovi, da izdano potrdilo ni točno, pristojni sodni organ spremeni ali prekliče potrdilo ali poskrbi, da potrdilo popravi, spremeni ali prekliče organ izdajatelj. Če se v postopku izpodbijanja iz odstavka 1 ugotovi, da zavrnitev izdaje potrdila ni bila upravičena, pristojni sodni organ izda potrdilo ali poskrbi, da organ izdajatelj, ponovno preuči primer in o njem na novo odloča.

V skladu s takšno ureditvijo v 72. členu uredbe je v 227.č členu predlagano, da lahko upravičene osebe (te določa uredba v 72. členu) zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za izdajo evropskega potrdila o dedovanju v skladu s 67. členom Uredbe (EU) št. 650/2012, zoper sklep o popravku evropskega potrdila o dedovanju, o spremembi evropskega potrdila o dedovanju in o razveljavitvi evropskega potrdila o dedovanju po 71. členu Uredbe (EU) št. 650/2012 vložijo pritožbo pri zapuščinskem sodišču v 30 dneh od vročitve sklepa, zoper katerega vlagajo pravno sredstvo. Sodišče bo s pritožbo postopalo po 173. členu ZD, saj v tem poglavju glede postopanja s pritožbo ni predvidena drugačna ureditev. Je pa predlagano, da pritožba ne zadrži izvršitve, saj po pravilu iz 172. člena ZD velja, da pritožba zadrži izvršitev, če sodišče ne odloči drugače. Glede na to, da 73. člen uredbe določa primere, ko organ izdajatelj ali sodišče (v Republiki Sloveniji zapuščinsko sodišče) na zahtevo upravičenca začasno odloži učinke potrdila do odločitve o pravnem sredstvu po 72. členu uredbe, je takšna določba v slovenski ureditvi po mnenju predlagatelja potrebna.

K 227.d členu:

Kot že navedeno v obrazložitvi k prejšnjemu členu, Uredba (EU) št. 650/2012 v prvem odstavku 73. člena določa, da lahko učinke potrdila začasno odloži organ izdajatelj na zahtevo osebe, ki izkaže pravni interes, dokler se potrdilo v skladu z 71. členom ne spremeni ali razveljavi, ali sodni organ na vlogo osebe, upravičene izpodbijati odločitev, ki jo organ izdajatelj sprejme v skladu z 72. členom Uredbe (EU) št. 650/2012, dokler ni razsojeno o izpodbijani odločitvi. Pristojni organ je organ izdajatelj potrdila, torej v Republiki Sloveniji zapuščinsko sodišče.

Tako je v skladu z navedeno ureditvijo v prvem odstavku predlagano, da o zahtevi za začasen odlog učinkov evropskega potrdila o dedovanju iz 73. člena Uredbe odloči zapuščinsko sodišče.

72. člen Uredbe (EU) št. 650/2012 v drugem stavku prvega odstavka določa, da lahko odločbe, ki jih izdajatelj sprejme v skladu z (a) točko prvega odstavka 73. člena, izpodbija vsakdo, ki izkaže upravičen interes. Torej lahko oseba, ki je zahtevala začasno odložitev učinkovanja evropskega potrdila o dedovanju, pa zahtevi sodišče ni ugodilo, vloži pravno sredstvo na pristojno sodišče. V skladu s tretjim stavkom prvega odstavka 72. člena, ki določa, da se pravno sredstvo izpodbijanja vloži pri sodnem organu v državi članici organa, ki izda evropsko potrdilo o dedovanju, v skladu z njenim nacionalnim pravom, je v drugem odstavku 227.d člena predlagano, da lahko zoper sklep, s katerim sodišče odloči o zahtevi za začasen odlog po pravem odstavku, upravičene osebe iz 72. člena Uredbe vložijo pritožbo pri zapuščinskem sodišču. Glede na to, da se v skladu z drugim stavkom drugega odstavka 73. člena Uredbe (EU) št. 650/2012, v času, ko so učinki potrdila odloženi, ne smejo izdati nobene nove kopije, je v četrtem odstavku predlagano, da pritožba ne zadrži izvršitve. Tudi za vložitev te pritožbe je predlagan 30-dnevni rok od vročitve.

K 227.e členu:

Po 69. členu (5. odstavek) Uredbe (EU) št. 650/2012 je evropsko potrdilo o dedovanju veljavna listina za vpis zapuščine v ustreznih register države članice. Brez poseganja v predpise, ki urejajo vodenje in vpise v posamezne »registre« (zemljiška knjiga, sodni register, evidenca motornih vozil, evidenca plovil), ki po slovenski ureditvi poznajo vpis pravice na podlagi sklepa pristojnega sodišča o dedovanju, je v izogib morebitnim nejasnostim zaradi nepoznavanja ureditve, ki velja v Uredbi (EU) št. 650/2012, predlagano, da ima to potrdilo v postopkih vpisa pravice v ustrezen »register« Republike Slovenije lastnost sklepa o dedovanju. Vpis v ustrezen register pa se ne opravi po uradni dolžnosti, temveč na zahtevo stranke.

V skladu z uvodnimi določbami Uredbe (EU) št. 650/2012 (18. in 19. točka) bi bilo treba s področja njene uporabe izključiti zahtevo za vpis pravice na nepremičnini, zakonske pogoje za to, način vpisa pravice in organe, ki so pristojni za preverjanje, ali so izpolnjene zahteve in ali je predložena vsa dokumentacija in ali je zadostna oziroma vsebuje vse potrebne informacije, ter učinek vpisa pravice v register. Zato se za vpis na podlagi evropskega potrdila o dedovanju uporablja Zakon o zemljiški knjigi⁵⁰ (ZZK-1). Vknjižba pravice na podlagi evropskega potrdila o dedovanju ima publicitetni učinek, torej postane pravica javno znana. Pravica ob vpisu v zemljiško knjigo namreč že obstaja, saj je nastala s trenutkom smrti zapustnika.

Potrdilo je podlaga za vpis v zemljiško knjigo. Da ne bi prihajalo do podvajanja listin, bi morali organi, pristojni za vpis, priznati listine, ki jih sestavijo pristojni organi v drugi državi članici. Tako bo evropsko potrdilo o dedovanju v skladu z Uredbo (EU) št. 650/2012 veljavna listina za vpis zapuščine v register države članice (peti odstavek 69. člena Uredbe (EU) št. 650/2012). Ali taka ureditev pomeni, da bo v primeru, ko bo tuj organ sestavil evropsko potrdilo o dedovanju, to veljavna listina za vpis stvarne pravice v zemljiško knjigo v Sloveniji? Pristojni organi za vpis stvarnih pravic v registre bi morali kot veljavno listino za vpis v register priznati evropsko potrdilo o dedovanju, ki ga je sestavil organ v drugi državi članici (18. točka uvodnih določb). Če potrdilo ne bo vsebovalo vseh podatkov, potrebnih za vpis v register, bo lahko pristojni organ v državi članici registra zaprosil za dodatne podatke ali listine, ki se po pravu te države članice zahtevajo za vpis stvarnih pravic. Organ, ki bo izdajatelj evropskega potrdila o dedovanju, bo moral na podlagi Uredbe (EU) št. 650/2012 upoštevati obličnosti, ki so potrebne za vpis v register nepremičnin v državi članici, v kateri je register.

V skladu z uvodnimi določbami (19. točka) so učinki vpisa izključeni s področja uporabe Uredbe (EU) št. 650/2012. Pravo države članice, v kateri se vodi register, bo določilo, ali ima vpis deklaratorni ali konstitutivni učinek⁵¹.

K 227.f členu:

Uredba (EU) št. 650/2012 je bila sprejeta tudi z namenom, da se upravičencem omogoči uživanje pravic, ki so nanje prešle z dedovanjem, v drugi državi članici Evropske unije. V primeru, ko pravo države članice registra, v katerega se vpisuje stvarna pravica, ne pozna stvarne pravice, predlagane za vpis po pravu, ki se uporablja za dedovanje, predvideva Uredba (EU) št. 650/2012 prilagoditev »neznanih« stvarnih pravic (31. člen). Vendar pa Uredba (EU) št. 650/2012 ne daje odgovora na vprašanje, kdaj se šteje, da je stvarna pravica neznana. V 15. točki uvodnih določb je določeno, da državi članici ni treba priznati stvarne pravice na premoženju na njenem ozemlju, če njeno pravo take pravice ne pozna. Nasprotno pa v naslednji točki predvideva obveznost prilagoditve neznane stvarne pravice najbolj enakovredni pravici po domačem pravu. Iz tega sledi, da države članice ne bi smele zavrniti vpisa po nacionalnem pravu nepoznane pravice. Pri tem je treba upoštevati namene in

⁵⁰ Uradni list RS, št. 33/95, 50/02 – odl. US in 58/03.

⁵¹ Dr. Tjaša Ivanc: Vpliv evropske uredbe o dedovanju na slovensko dedno pravo - nič novega ali leži kaj pod površino?, Pravna praksa, 2014, št. 9, str. 22.

interese določene stvarne pravice ter z njo povezane učinke, za kar je potrebno poznavanje tujega prava. Sodišča držav članic in drugi organi imajo za pridobitev informacij o pravnih ureditvah v drugih državah članicah na voljo podatke z Evropske pravosodne mreže v civilnih in gospodarskih zadevah, ki deluje v okviru Evropske komisije, in Pravosodnem atlasu oziroma na evropskem portalu E-pravosodje, kamor bodo vsebine iz navedenih spletišč prenešene v kratkem.

S področja uporabe Uredbe (EU) št. 650/2012 so izključeni narava pravic in vpis pravic na nepremičnini ali premičnini v register, vključno s pravnimi zahtevami za vpis in učinek vpisa. Zato se zakonski pogoji in način vpisa stvarne pravice ter organi, ki so pristojni, da preverijo, ali so izpolnjene vse zahteve in ali je predložena dokumentacija zadostna oziroma vsebuje vse potrebne informacije, določajo po pravu države članice, v kateri se vodi register (za nepremičnine *lex rei sitae*).

Če bo treba po 31. členu Uredbe (EU) št. 650/2012 v Republiki Sloveniji odločiti o prilagoditvi stvarne pravice, bo v skladu s predlagano ureditvijo o tem na zahtevo osebe, ki uveljavlja takšno stvarno pravico, ki je pravo Republike Slovenije ne pozna, odločilo okrajno sodišče, na območju katerega se nahaja predmet zapuščine ali večina predmetov zapuščine, glede katerih se uveljavlja takšna stvarna pravica.

Sklep o prilagoditvi stvarnih pravic pa bo skupaj z evropskim potrdilom o dedovanju, ki ima po predlogu tega zakona v postopkih vpisa v ustrezne registre lastnost sklepa o dedovanju, podlaga za vpis stvarnih pravic v zemljiško knjigo ali drugo evidenco ali register.

K 227.g členu:

19. člen Uredbe (EU) št. 650/2012 določa, da se lahko pri sodiščih države članice vloži zahteva začasne ukrepe, vključno z ukrepi zavarovanja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi če so po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojna sodišča druge države članice.

V skladu z navedenim je predlagano, da v primeru, ko po Uredbi (EU) št. 650/2012 o dedovanju odloča pristojni organ druge države članice, o zahtevi začasne ukrepe in zavarovanje zapuščine v Republiki Sloveniji iz 19. člena Uredbe (EU) št. 650/2012 odloči pristojno okrajno sodišče po določbah tega zakona in zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

K 227.h členu:

Uredba (EU) št. 650/2012 v 43. členu določa, da so odločbe, javne listine in sodne poravnave, ki so bile izdane, sestavljene oziroma sklenjene v državi članici in izvršljive v tej državi, izvršljive tudi v drugi državi članici, če so bile na zahtevo zainteresirane stranke tam razglašene za izvršljive po postopku, ki ga ureja Uredba (EU) št. 650/2012 v členih od 45 do 58. Nadalje v 45. členu določa, da se zahteva za razglasitev izvršljivosti vloži pri sodišču ali pristojnem organu države članice izvršitve, v 46. členu pa določa še, da se za postopek vložitve zahteve uporablja pravo države članice, v kateri se zahteva izvršitev.

V skladu z 48. členom Uredbe (EU) št. 650/2012 se odločba razglasi za izvršljivo takoj po izpolnitvi formalnosti iz 46. člena brez kakršnega koli preizkusa iz 40. člena (ta določa razloge za nepriznanje odločbe).

Uredba (EU) št. 650/2012 v 45. členu določa krajevno pristojnost za razglasitev izvršljivosti, in sicer se po njej krajevna pristojnost določi glede na stalno prebivališče stranke, zoper katero se zahteva izvršitev, ali glede na kraj izvršitve. V skladu s 44. členom Uredbe (EU) št. 650/2012 se za ugotavljanje, ali ima stranka stalno prebivališče v državi članici izvršitve, uporabi notranje pravo te države članice. Katero sodišče pa je v državi članici stvarno pristojno za odločanje o razglasitvi izvršljivosti, pa uredba prepušča ureditvi v nacionalnem pravu.

Določbe Uredbe (EU) št. 650/2012 v poglavju IV o priznanju, izvršljivosti in izvrševanju odločb so oblikovane po vzoru določb Uredbe (EU) št. 44/2001. V državi izvršbe se razglasijo za izvršljive tuje sodne poravnave, javne listine in sodne odločbe, ne glede na njihovo poimenovanje, vključno s sodbo, sklepom, odredbo (tudi začasno odredbo), odločbo (ali Vollstreckungsbescheid) in odločitvijo o stroških, ki jo izda sodni uradnik. Za razglasitev izvršljivosti je stvarno pristojno sodišče, ki je navedeno v prilogi II k Uredbi (EU) št. 44/2001 (prvi odstavek 39. člena Uredbe (EU) št. 44/2001v zvezi s prilogo II k Uredbi (EU) št. 44/2001). V Sloveniji so to okrožna sodišča, krajevna pristojnost pa se določi po prebivališču oziroma sedežu dolžnika ali po kraju oprave izvršbe.

Slovenija v svojem avtonomnem nacionalnem pravu pojma razglasitve izvršljivosti ne pozna in ni sprejela nobenega posebnega izvedbenega zakona za implementacijo Uredbe (EU) št. 44/2001 v svoj pravni red, razen naslednje določbe ZIZ: če je za izvršitev tuje odločbe oziroma tuje javne listine v Republiki Sloveniji po določbah pravnega akta Evropske unije, ki se v Republiki Sloveniji uporablja neposredno, treba izvesti postopek priznanja in izvršitve tuje odločbe oziroma tuje javne listine, je za izvedbo postopka pristojno okrožno sodišče, na območju katerega ima dolžnik stalno ali začasno prebivališče (42.b člen ZIZ).

ZMZPP, ki v Republiki Sloveniji ureja postopek za priznanje in izvršitev tujih sodnih odločb, v tretjem odstavku 108. člena določa, da o priznanju tuje odločbe odloča sodnik posameznik okrožnega sodišča.

Glede na navedeno predlagatelj ocenjuje, da je tudi v primeru postopka razglasitve izvršljivosti po Uredbi (EU) št. 650/2012 primerno, da se zahteva vloži pri okrožnem sodišču v Republiki Sloveniji in da o njej odloči sodnik posameznik tega sodišča.

K 227.i členu:

Uredba (EU) št. 650/2012 v 50. členu določa, da lahko obe stranki zoper razglasitev izvršljivosti vložita pravno sredstvo. To se obravnava po kontradiktornem postopku. Pravno sredstvo je treba vložiti v roku 30 dni od vročitve oziroma 60 dni, če stranka, zoper katero se zahteva izvršitev, nima stalnega prebivališča v državi članici, v kateri je bila razglašena izvršljivost (5. odstavek 50. člena uredbe).

V zvezi s tem se zdi primerna analogna uporaba ZMZPP, ki določa, da je proti sklepu o priznanju tuje sodne odločbe mogoče vložiti ugovor, za katerega je pristojno sodišče, ki je izdalo sklep o priznanju (torej okrožno sodišče) v senatu treh sodnikov (tretji in četrti odstavek 109. člena ZMZPP). Zato je v predlogu zakona določeno, da so za odločanje o pravnem sredstvu (ugovor zoper sklep o razglasitvi izvršljivosti tuje sodne odločbe) v Republiki Sloveniji pristojna okrožna sodišča. Pri tem pa je treba dodati, da Uredba (EU) št. 650/2012 vsebuje daljše roke za vložitev pravnega sredstva (30 oziroma 60 dni), kot so določeni v slovenski zakonodaji. Zato velja, da se v primeru kolizije upošteva primat evropskega prava.

Glede na to, da je treba po 3. odstavku 50. člena uredbe pravno sredstvo (ugovor) obravnavati po kontradiktornem postopku, bo sodišče ugovor vročilo nasprotni stranki v odgovor. Ker uredba ne določa roka za odgovor, je predlagano, da je rok za odgovor na ugovor 30 dni od vročitve ugovora, ter po vzoru ZMZPP, da sodišče odloči po opravljenem naroku, če je odločitev o ugovoru odvisna od spornih dejstev.

K 227.j členu:

51. člen Uredbe (EU) št. 650/2012 določa, da se rabsodba o pravnem sredstvu lahko izpodbija samo po postopku, ki ga je država članica sporočila Evropski komisiji v skladu z 78. členom te uredbe (notifikacija).

V notifikaciji k Uredbi (EU) št. 44/2001 je Slovenija izjavila, da je pravno sredstvo po 44. navedene uredbe možno vložiti na Vrhovno sodišče Republike Slovenije, pri čemer pa ni sporočila vrste pravnega sredstva. V zvezi z ureditvijo tega vprašanja po Uredbi (EU) št. 44/2001 iz sodne prakse slovenskih sodišč⁵² in delno iz pravne teorije izhaja, da je »pravno sredstvo na Vrhovno sodišče Republike Slovenij« pritožba, ki se vloži v roku 15 dni (tretji odstavek 31. člena ZNP). Vrhovno sodišče odloča o pritožbi na nejavni seji v senatu treh sodnikov (analogno 38. člen ZPP). Pritožba na sklep, s katerim sodišče odloči o pravnem sredstvu, se vloži pri prvostopenjskem sodišču, to je okrožnem sodišču (342. člen ZPP), ki jo posreduje Vrhovnemu sodišču Republike Slovenije (345. člen ZPP). Pritožba se vroči nasprotnemu udeležencu, ki lahko nanjo odgovori v 8 dneh (četrti odstavek 31. člena ZNP).

Glede na to, da gre v primeru pravnega sredstva po 51. člen Uredbe (EU) št. 650/2012 za odločanje o podobnih zadevah kot v primeru pravnega sredstva po Uredbi (EU) št. 44/2001 oziroma po 109. členu ZMZPP, je tudi glede pravnega sredstva po Uredbi (EU) št. 650/2012 predlagano, da je v Republiki Sloveniji pravno sredstvo zoper sklep, s katerim odloči okrožno sodišče o ugovoru v postopku izvršitve tuje sodne odločbe, pritožba, o kateri odloča Vrhovno sodišče Republike Slovenije. Glede na to, da je rok 15 dni, ki sicer kot opisano zgoraj velja ob ustrezni uporabi določb slovenskega prava, v zadevah z mednarodnim elementom zelo kratek, je predlagan rok 30 dni, ki je po mnenju predlagatelja v teh zadevah ustrežnejši.

K 227.k členu:

Dedič, določen v sklepu o dedovanju, ki ga bo izdalo zapuščinsko sodišče v Republiki Sloveniji v zapuščinski zadevi, se bo lahko za uveljavljane pravic iz sklepa o dedovanju glede premoženja, ki je v drugi državi članici, odločil ali za pridobitev evropskega potrdila o dedovanju ali za postopek priznanja ali razglasitve izvršljivosti sklepa o dedovanju v drugi državi, kjer se nahaja premoženje. Za primer, ko se bo odločil za postopek priznanja ali razglasitve izvršljivosti sklepa o dedovanju v drugi državi članici, bo po predlagani določbi potrdilo iz (b) točke 3. odstavka 46. člena Uredbe izdalo zapuščinsko sodišče, torej sodišče, ki je izdalo sklep o dedovanju.

Ne glede na to, da to izhaja že iz določbe prvega odstavka 42.a člena Zakona o izvršbi in zavarovanju⁵³, je v predlog zakona vključena tudi določba glede opisane pristojnosti, saj se s predlogom tega zakona v sklopu posebnega poglavja podrobneje ureja izvajanje (celotne) Uredbe (EU) št. 650/2012.

K 6. členu:

Določen je splošen petnajstdnevni rok za uveljavitev zakona.

⁵² Sklep VS RS Cpg 4/2006 z dne 13. 6. 2006; sklep VS RS Cp 10/2005 z dne 12. 10. 2005.

⁵³ Ta določa:

»Potrdilo o izvršljivosti odločbe oziroma javne listine na podlagi določb pravnega akta Evropske unije, ki se v Republiki Sloveniji uporablja neposredno, izda na zahtevo stranke organ, ki je odločal o terjatvi na prvi stopnji oziroma je sestavil javno listino.«.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

6. člen

Tudi državljani imajo v Republiki Sloveniji s pogojem, da se uporablja načelo vzajemnosti, enake dedne pravice kot državljani Republike Slovenije.

128. člen

(1) Dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji do višine vrednosti prejete pomoči. Ta omejitev se izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, lastnina Republike Slovenije, če se je pomoč financirala iz proračuna Republike Slovenije, oziroma lastnina občine, če se je pomoč financirala iz proračuna občine.

(2) Premoženje, ki postane lastnina Republike Slovenije ali občine, se s sklepom izroči pristojnemu organu Republike Slovenije oziroma pristojnemu organu občine.

(3) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena odloči sodišče, da dedujejo dediči vse zapustnikovo premoženje, če se ti obvežejo povrniti vrednost dane pomoči Republiki Sloveniji oziroma občini.

(4) Republika Slovenija oziroma občina, iz proračuna katere se je pomoč financirala, ima v zavarovanje svoje terjatve iz prejšnjega odstavka do celotnega poplačila zakonito zastavno pravico na stvareh, ki sodijo v zapuščino.

(5) Za pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu se šteje vse, kar je zapustnik zaradi slabega premoženjskega stanja prejel na podlagi zakona ali splošnega akta občine v denarju ali v obliki oprostitev plačila.

225. člen

(1) Kadar je za zapuščinsko obravnavo pristojen organ tuje države, izda sodišče v Republiki Sloveniji, na katerega območju je zapustnik umrl, po prejemu smrtovnice oklic, s katerim povabi vse osebe v Republiki Sloveniji, ki imajo kakšne zahteve do zapuščine kot dediči, voliljemniki ali upniki, naj v oklicnem roku, ki ne sme biti krajši kot 30 dni in ne daljši kot šest mesecev in ki teče od dneva objave oklica v Uradnem listu Republike Slovenije, prigrasijo svoje zahteve, ker bo sicer premično premoženje iz zapuščine izročilo pristojnemu organu tuje države ali osebi, ki jo ta organ pooblasti za prevzem tega premoženja.

(2) Oklic se nabije na sodno desko sodišča in objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, po potrebi pa tudi na drug primeren način; en izvod oklica se pošlje najbližjemu diplomatsko-konzularnemu predstavniku ustrezne tuje države v Republiki Sloveniji.

(3) Ne izda se oklic, če vrednost zapuščine, brez odbitka dolgov, ne presega 200.000 tolarjev.

(4) Če se ne izda oklic, se zapuščina ne sme izročiti, dokler ne pretečejo trije meseci od dneva smrti tujega državljanca.